

Broedvogelkartering Strabrechtse Heide 2023

*Een broedvogelkartering op basis van
Broedvogel Monitoring Project (BMP)
Bijzondere soorten*

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	<i>Huidige ontwikkelingen.....</i>	5
1.2	<i>Ligging .....</i>	6
1.3	<i>35 jaar vogelmonitoring .....</i>	7
1.4	<i>Een woord van dank .....</i>	7
1.5	<i>Gebruikte methode.....</i>	8
1.6	<i>Weeroverzicht .....</i>	8
2	Gebiedsindeling.....	10
2.1	<i>Inventarisatiedata 2023 .....</i>	11
2.2	<i>Lijst van waarnemers.....</i>	11
3	Resultaten Strabrechtse Heide.....	12
3.1	<i>Totale territoria .....</i>	12
3.2	<i>Verloop aantallen.....</i>	14
3.3	<i>Opvallende zaken in 2023.....</i>	15
3.4	<i>Soortbeschrijvingen .....</i>	16
4	Bijlagen	38
4.1	<i>Bijlage 1: Bijzondere Vogels Strabrechtse Heide 2023.....</i>	38
4.2	<i>Bijlage 2: Bijzondere broedvogels van het Beuven.....</i>	41
5	Literatuur	45

(laatst bijgewerkt 10 oktober 2023)

1 Inleiding

Heeze, december 2023

De Strabrechtse Heide behoort tot de grootste, hoofdzakelijk natte heideterreinen van Nederland en bestaat uit een mozaïek van natte en droge stukken heide, afgewisseld met grasvlakten (pijpenstrootje), dennenbossen en vennen. De Strabrechtse Heide ligt ten oosten van het dorp Heeze en omvat behalve de Strabrechtse Heide zelf de Mierlose, Heezerse en Lieropse Heide. Het gebied wordt aan de westzijde begrensd door de Kleine Dommel. Dwars door het uitgestrekte heidegebied loopt de Witte Loop of Rielloop. De Strabrechtse Heide ligt in de Centrale Slenk van Brabant. Dit is een laag gebied dat begrensd wordt door de hogere gebieden Peelhorst en Kempenhorst. De vennen in het heidegebied zijn meestal ontstaan op die plaatsen waar het zand is weggeblazen tot op de lemige ondergrond. Het Beuven is zo ook ontstaan. Soms echter zijn de vennen ontstaan door de werking van ijslenzen (pingo's genoemd) gedurende de voorlaatste ijstijd (het Rondvenneke bij het Grafven is een zogenaamde pingo-ruïne) of vindt vanuit de ondergrond toestroming van grondwater naar het ven plaats.

De Strabrechtse Heide en Beuven zijn samen aangemerkt als Natura 2000 gebied omdat zeven habitats en één soort van Europese betekenis aanwezig zijn in het gebied. Ook zijn er drie vogelsoorten waarvoor het gebied belangrijk is: Roerdomp, Woudaap en Kraanvogel. Drie habitattypen zijn gebonden aan waterrijke milieus met voedselarme tot matig voedselarme wateren.

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Dit netwerk vormt de hoeksteen van het beleid van de EU voor behoud en herstel van biodiversiteit. Natura 2000 is niet enkel ter bescherming van gebieden (habitats), maar draagt ook bij aan soortenbescherming.

De heidevelden zijn een restant van een historisch landbouwsysteem. Het aanwezige bos werd gekapt. Nederzettingen kwamen tot ontwikkeling op de hogere gronden bij de beken. Tijdens de Romeinse tijd werd er al een hoogstaande landbouw uitgeoefend in deze contreien. Later na het vertrek van de Romeinen groeiden de heidegebieden weer vol met bomen. In de Middeleeuwen ontstond weer een behoefte aan landbouwgronden en werd het bos weer gekapt en ontstond een heide-potstal systeem: de schapen graasden overdag op de hei en produceerden 's nachts de mest in de stal. Dit landbouwsysteem bleef functioneren tot het einde van de 19e eeuw toen de kunstmest zijn intrede deed. Men heeft geprobeerd dit heide-potstalsysteem weer in ere te herstellen door een kudde Kempische heideschapen het gebied te laten begrazen en de bouw van de historische nederzetting De Plaetse. Het is een nabootsing van een Frankische nederzetting van rond 600 na Chr. Het Beuven is het grootste ven van ons land (125 ha). De betekenis van het Beuven voor zeldzame watervegetaties werd goed gedocumenteerd vanaf de dertiger jaren van de vorige eeuw. In de loop van de vorige eeuw verdwenen deze soorten. Tot ongeveer 1980 werd een venbegroeiing aangetroffen met soorten van (matig-)voedselarme, zwak zure milieus zoals waterlobelia, kruipende moerasweegbree, gesteeld glaskroos, oeverkruid, drijvende waterweegbree, moerashertshooi en kleinste egelskop. In de jaren zestig en zeventig verslechterde de situatie door de aanvoer van landbouwwater via de Peelrijt. In die jaren breidde de rietkraag zich steeds verder uit. Een teken dat de voedselarmoede aan het verdwijnen was. Vanaf de schoonmaakperiode in 1985-1986 zijn deze soorten weer teruggekomen. Er is toen een herstelplan uitgevoerd waarbij het water uit de Peelrijt grotendeels buiten het Beuven zou worden gehouden. Al in 1987 werden verschillende soorten uit het verleden weer waargenomen zoals stekelbiesvaren, pilvaren, ondergedoken moerasscherm en vlottende bies. Acht jaren later werd vastgesteld dat het herstel succesvol is geweest. Het watermilieu blijft echter kwetsbaar voor voedselverrijking via zowel de beek als ook via luchtvervuiling. Op de Strabrechtse Heide komt zowel droge als vochtige heide voor. Respectievelijk met struikheide en dopheidevegetaties. Het heidebeheer is gericht op een afwisselend, halfopen heidelandschap. Dit heidelandschap bestaat niet alleen uit een lage heidebegroeiing maar ook uit akkertjes waar de schapenmest kan worden gebruikt, uit opgaande elementen zoals bosjes en uit actief stuifzand. Veel diersoorten reageren op het kleinschalige beheer dat op de heide wordt toegepast. Er wordt geplagd om de klokjesgentiaan te behouden als waardplant voor het Gentiaanblauwtje. Er worden verticale randjes afgestoken om de mierenleeuw te behouden. De Nachtzwaluw is met enkele tientallen broedpaartjes aanwezig dankzij de structuurrijke heide met enige bosopslag. Roerdomp, Woudaap en Tapuit worden vrijwel jaarlijks vastgesteld, Bruine Kiekendief, Porseleinhoen en Paap onregelmatiger. Tijdens de trek overnachten regelmatig honderden kraanvogels in het gebied. 's Winters is de Klapekster een vaste verschijning, net als de Grauwe en Toendrarietganzen die de

landbouwgronden in de omgeving bestrijken. Typisch bij het heidelandschap horend reptiel is de levendbarende hagedis. Hij heeft een zeer verborgen leefwijze, maar als wandelaar kan men het geluk hebben, hem zonnend op het pad door de heide aan te treffen. In de poelen en vennen leven aardig wat amfibieënsoorten, waaronder enkele bijzondere zoals de heikikker, een typische soort van heide- en veengebieden en de poelkikker, een soort die vooral in kleinschalig landschap voorkomt. In de ondiepere delen zet de rugstreeppad haar eisnoeren af. Het Beuven en de sloten aan de rand van dit gebied bieden leefruimte voor een aantal vissoorten, als biermpje, zeelt, riviergrondel en paling. Heel algemene soorten zijn de driedoornige- en tiendoornige stekelbaars. De Amerikaanse hondsvij, een exoot die vrij zuur water verdraagt en in veel Brabantse vennen aangetroffen wordt, eet eieren en larven van amfibieën en heeft zo een negatieve invloed op de soortenrijkdom ter plekke.

Voor een uitgebreide gebiedsbeschrijving verwijs ik naar J. Smits, et. al, Staatsbosbeheer 1996: Het Land van Peel en Maas.

Meer informatie van het gebied vindt u [Strabrechtse Heide & Beuven | natura 2000](#).

1.1 Huidige ontwikkelingen

In het najaar van 2013 is er een groot anti-verdrogingsproject aangevangen op en rond de Strabrechtse Heide. Dit GGOR (Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime) project is uitgevoerd in opdracht van het Waterschap de Dommel, Staatsbosbeheer en de gemeente Someren. Het is een realisatie ten behoeve van een deel van de Natura 2000 doelen. De project verantwoordelijkheid lag bij het Waterschap de Dommel. Het project is afgerond in 2014. De doorgangen over de Witte Loop zijn deels uitgegraven tot voordes. Op de wandel- en fietsroutes zijn bruggen en duikers neergelegd. Langs de Witte loop is de verrijkte en vervuilde grond afgevoerd. Vanaf de Witte loop is er een nieuwe slenk gegraven om het water van het Beuven af te kunnen laten. Dit schone water loopt nu niet meer in de Kleine Dommel maar wordt gebruikt om het Marijkeven natter te houden. Begin 2014 zijn nog een deel van de bestaande solitaire (dennen) bosjes geroid. De berken zijn grotendeels behouden. Ook is er ongeveer 10% van de bosjes behouden gebleven. Meer informatie over GGOR vindt u hier: [Op weg naar GGOR 2.0](#)

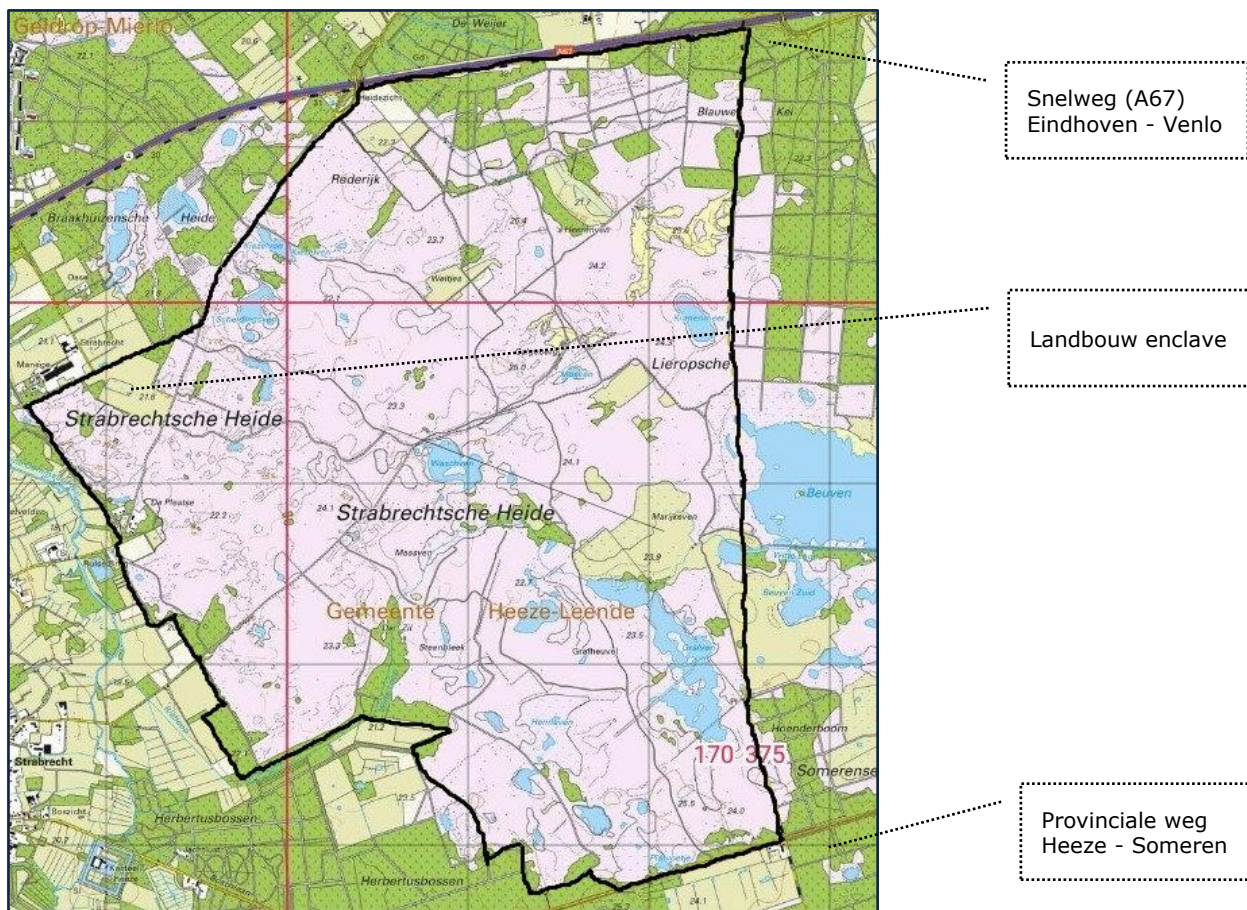
In de winter 2019-2020 is door de Bosgroep Zuid een hernieuwde schoonmaak van het Beuven gedaan.

In de herfst van 2022 is er een herstelproject van het 's Heerenven en omgeving gedaan. Deel van het gebied dat langs als paardenwei in gebruik is geweest is afgegraven en de diepe ontwateringsloot is gedempt.

De werkzaamheden worden uitgevoerd om de juiste omstandigheden te creëren voor de ontwikkeling van vochtige heide. Om dit doel te bereiken wordt gemiddeld 10 tot 15 cm van de voedselrijke bovengrond, die is ontstaan door de landbouwkundige activiteiten in het verleden, verwijderd. Het afgraven van de voedselrijke bovengrond leidt tot een lagere ligging.

In de herfst van 2023 start men met de werkzaamheden voor de ontwikkeling van vochtige heide in de voormalige landbouw enclave gelegen tussen de Mierlose Dijk en de manege (zie kaartje volgende bladzijde). Van zuid naar noord zal een brede slenk ontstaan. In combinatie met het dempen van bestaande greppels wordt in het gebied meer water vastgehouden en worden kwelstromen bevorderd. Na de realisatie van het project wordt het gebied verder verschaald door beheer dat is gericht op het afvoeren van voedingsstoffen. Zo worden de voedselarme en vochtige omstandigheden gerealiseerd die nodig zijn voor het ontstaan van vochtige heide. Tijdens de looptijd van het project wordt een vogelkijkhut aangelegd, waarvoor de afgelopen jaren geld is ingezameld door middel van een crowdfunding. Al deze veranderingen zullen naar verwachting een verschuiving in (vogel)soorten opleveren. De verwachting is dat na 2 à 3 jaar de (vogel)fauna weer is gestabiliseerd en er meer heide gebonden soorten terugkomen. De verwachting is dat al deze maatregelen weer wat meer water in de vennen zullen brengen en de natte heide meer kwaliteit geeft met alle bij behorende soorten die daarvan profiteren. Meer informatie vindt u hier: [inrichting-landbouw enclave](#).

1.2 Ligging

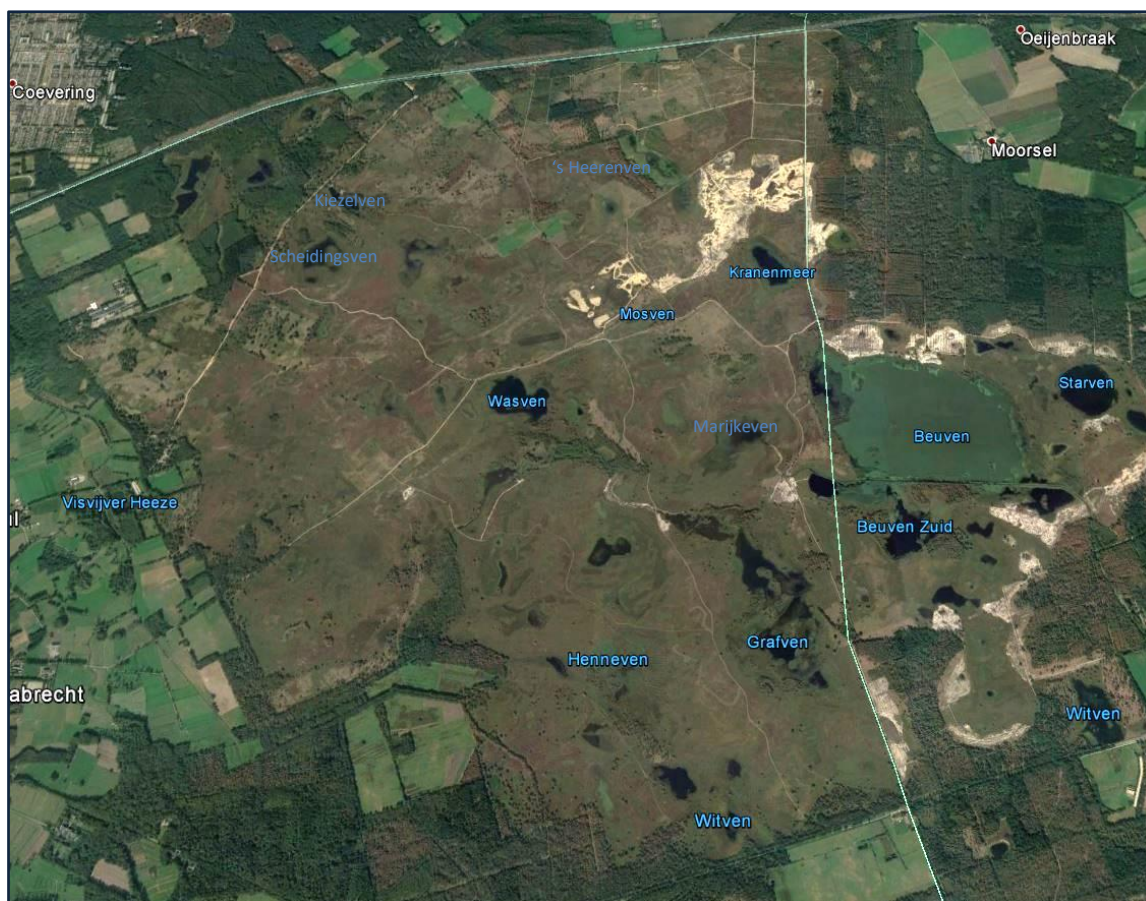
De Strabrechtse Heide is gelegen in Oost Noord Brabant tussen in de gemeente Heeze-Leende en grenst aan de gemeenten Geldrop-Mierlo en Someren. Het gebied wordt beheerd door en is deels eigendom van Staatbosbeheer. Aangrenzende gebieden¹ worden beheerd door het Brabants Landschap (Braakhuizense Heide in het noorden en Herbertusbossen in het zuiden) en de gemeente Someren (Beuven en omgeving) in het oosten. Het gebied ligt geheel op het grondgebied van de gemeente Heeze-Leende. Het geïnventariseerde gebied is ingetekend in de bovenstaande kaart. Aan de oostzijde is de grens gelijk aan de gemeente grens Heeze-Leende en Someren.

Het geïnventariseerde gebied is 1281 hectare groot.

Op onderstaande satellietfoto uit 2016 is duidelijk te zien dat het gebied Noordoost veel meer open is dan voorheen. Op deze satellietfoto is ook te zien dat er rond de Witte loop tussen het Waschven en het Henneven veel gekapt is afgelopen jaren. Ook zijn de stuifzanden (lichte vlekken ten noordoosten van het Mosven en Kranenmeer) heel prominent aanwezig. Ook de kapvlaktes bij het Beuven en Starven zijn goed zichtbaar.

¹ Deze gebieden zijn niet meegenomen in de inventarisatie. De inventarisatie bijzondere soorten van het Beuven is als bijlage (zie hoofdstuk 4.2) bijgevoegd.

1.3 35 jaar vogelmonitoring

In de winter van 1987-1988 heeft Staatsbosbeheer een groep van enthousiaste vogelaars bijeengebracht om de Strabrechtse Heide op broedvogels te gaan monitoren. De groep vrijwilligers heeft in de loop van de jaren nogal wat wisselingen gekend maar nog steeds gaan er 6 groepen vogelaars in het voorjaar voor dag en dauw (en soms 's avonds/'s-nachts) het gebied in om de waarnemingen te doen en vast te leggen. De deelnemers zijn leden van IVN-afdelingen in de omgeving van het gebied (Heeze-Leende en Mierlo) of particulieren.

Na al die jaren kunnen veranderingen in de soorten goed gezien worden in de tabellen en de grafieken per soort. Voorzichtig kan geconcludeerd worden dat er voor de meeste soorten een achteruitgang kan worden geconstateerd. Slechts enkele soorten tonen een duidelijke vooruitgang. Maar ook kan geconcludeerd worden dat de hoeveelheid water die aanwezig is op de hei erg bepalend is voor de hoeveelheid soorten en de aantallen per soort: Veel water: meer soorten (en aantallen) die van drassige gebieden houden, minder water: toename van de soorten (en aantallen) die van droge gebieden houden!

Ook in de jaren 1967, 1968 en 1969 vonden er vogelinventarisaties plaats. Dit gebeurde door leden van het Werkgroep voor natuurbehoud en milieubeheer Stadsgewest Eindhoven. Deze gegevens zijn gepubliceerd in het Paarsboek Strabrechtse Heide/E9. Dit boek is gepubliceerd in 1972 in het kader van het behoud van de Strabrechtse Heide. Door het gebied was in die tijd het tracé van de nieuwe E9 gepland.

De gegevens van deze inventarisatie (gemiddelden over de drie jaren) zijn opgenomen in dit rapport.

1.4 Een woord van dank

Een woord van dank gaat in de eerste plaats uit naar de waarnemers die vele uren van hun vrije tijd in hun hobby vogels kijken besteden. Een opsomming van de waarnemers is te vinden in paragraaf 2.2. Daarbij dient vermeld te worden dat deze personen regelmatig vergezeld worden door anderen die in staat worden gesteld zich het inventariseren eigen te maken. Uiteraard ook voor hen een woord van dank.

Daarnaast wil ik Staatsbosbeheer en dan vooral boswachters ecologie Geoffrey de Rooij en Bjorn Alards, bedanken voor de mogelijkheid die zij ons tellers bieden om het gebied te inventariseren. De tellers zijn namelijk daardoor ook in staat om op plekken te komen die normaal gesproken niet voor het publiek toegankelijk zijn.

Een woord van dank gaat ook naar Het Brabants Landschap en de familie Van Alphen die deels eigenaar zijn van het gebied. Het deel van de familie Van Alphen wordt beheerd door de Bosgroep Zuid.

Ook wil ik het [Sovon Vogelonderzoek Nederland](#)² bedanken. Door het digitale autoclustering systeem is het verwerken van gegevens de laatste jaren aanzienlijk eenvoudiger geworden.

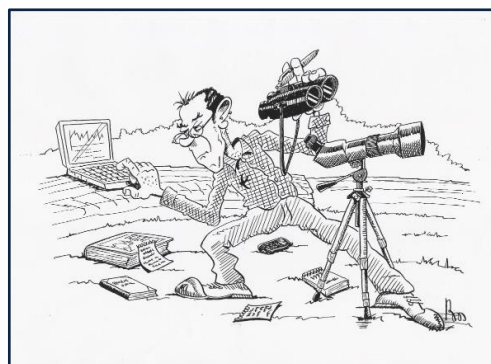
Sinds een aantal jaren worden door een aantal regionale vogelaars waarnemingen in Oost-Brabant verzameld op de internetsite van Vogels in de Kempen ([Vogel in de Kempen - Waarnemingen](#)). Een aantal bijzondere waarnemingen gedaan in het inventarisatiegebied zijn opgenomen in de bijlagen.

Al jaren is er een telpost, ([Trektelepost Strabrechtse Heide](#)) op de oostrand van het gebied, tegen het Beuven-Zuid aan. Bijzondere waarnemingen die hier gedaan worden staan vermeld in de tabellen achter in het rapport.

In het verleden vond er jaarlijks een uitgebreide inventarisatie van het Beuven en omgeving jaarlijks plaats door leden van de Vogelwerkgroep de Peel. Helaas is er de laatste jaren gebrek aan inventariseerders en worden enkel de bijzondere soorten geïnventariseerd. Omdat het gebied aangrenzend is en de gebieden tezamen een groot natuurgebied zijn is dit verslag opgenomen in de bijlage.

1.5 Gebruikte methode

De lijst met geïnventariseerde soorten komt overeen met het [Handleiding Sovon broedvogelonderzoek – BMP & kolonievogels](#) (2023) aangevuld met enkele soorten. Tot en met 2005 werd de Veldleeuwrik enkel in een van de deelgebieden (Noord) geteld. Vanaf 2006 is deze soort in het gehele gebied geteld. De tellers voeren hun telgegevens/waarnemingen in de database van Sovon in met behulp van de app Avimap in het veld en/of gebruiken daarbij het invoerportaal op de site [Sovon Avimap](#)³. De waarnemingen worden door deze applicatie geautoclusterd en door de hoofdteller gecontroleerd en in het rapport verwerkt. De soortenkaartjes worden door Avimap van Sovon gemaakt.

Tekening Gert-Jan Bos (bron Sovon)

1.6 Weeroverzicht

- Januari: Zacht, zeer nat en vrij somber
 Januari begon zeer zacht met zelfs de warmst jaarwisseling ooit. De eerste 10 dagen bleef het zacht. Het was zeer wisselvallig met veel regen en soms veel wind. Vanaf 21 januari werd het kouder en vroom het soms zelfs overdag. Na 25 januari steeg de temperatuur weer naar normale waarden
- Februari: Zacht, zeer droog en zonnig
 De eerste week kende een afwisseling van zeer zachte en koudere periodes. Vanaf 9 februari werd het zacht met zonnig en rustig weer overdag. Vanaf 16 februari werd het hogedrukgebied verdreven en kwamen we in een westelijke stroming. Het werd grijs en druilerig weer. Het bleef zeer zacht. vanaf 24 februari keerde het rustige en zonnige weer terug. De temperatuur deed echter een flinke stap terug en de noordoostenwind maakte het voor het gevoel nog wat kouder.
- Maart: Zacht, zeer droog en zonnig
 Maart begon fris, zonnig en droog. Vanaf werd de koude lucht verdreven en kregen dagen met

² Sovon Vogelonderzoek Nederland organiseert landelijke vogeltellingen voor natuurbeheer, beleid en onderzoek

³ Om deze te openen heb je rechten nodig

langdurige regen- en natte sneeuwval. Op 8 maart lag er een sneeuwdek van 5-10 centimeter. Vanaf 11 maart was het droog en zonnig. 13 maart werd het 17 à 18°C. maar was er ook de eerste storm van het jaar. Van 15 t/m 18 maart was het overwegend droog en zonnig. De temperaturen bleven ruim boven de 15°C. Vanaf de 20ste was het weer somber en regenachtig. Rond 26 maart werd het kouder met soms winterse buien. Maart eindigde wisselvallig maar de temperaturen bleven boven normaal.

April: Koel, nat en een normale hoeveelheid zon

De eerste week was koud en droog. Na twee natte dagen werd het weer droog en zonnig. De temperatuur liep op tot 17°C. 10 tot en met 13 april waren wisselvallig, met af en toe regen of buien maar ook zonnige perioden, bij temperaturen rond normaal. Daarna was het wisselend bewolkt en door de oostenwind nam de temperatuur toe tot 25°C op 22 april. De daaropvolgende dagen daalde temperatuur met 's-nachts lichte vorst. De laatste dagen van de maand viel er veel motregen.

Mei: Normale temperatuur, droog en vrij zonnig

De eerste dagen waren koel met vorst in de nacht. Vanaf 4 mei werd het warmer met een enkele dagen met temperatuur van 20°C. In de tweede week waren er ook dagen met flinke regenval. Daarna bleef het de rest van de maand droog. Op 22 mei werd het in het zuidoosten van het land ruim 25°C.

Juni: Juni was recordwarm, recordzonnig en zeer droog.

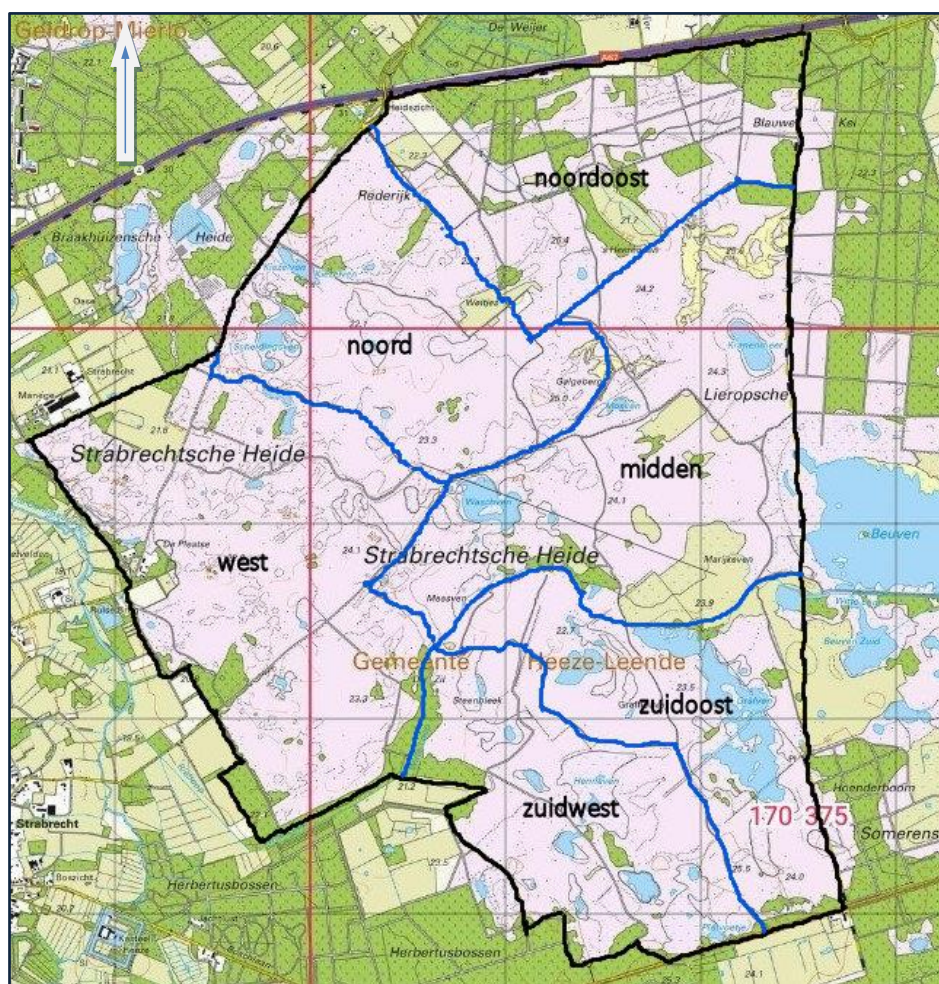
De eerste twee dagen waren vrij koel. Daarna was de rest van de maand zeer zonnig en droog. Alleen op 20 juni was er geen zon en viel er langdurig regen gepaard met onweer. De dagen erna was er weer veel zon en bleef het droog.

Juli: Nat, qua temperatuur en zonneschijn normaal

Juli kende een koel en nat begin, met maximumtemperaturen van ca. 20°C en dagelijks regen of buien. Op 5 juli raasde de storm Poly over het land. Vanaf 6 juli werd er veel warmere lucht aangevoerd. De dagen was het zeer warm tot bijna 35°C. Op 9 juli waren er stevige onweersbuien maar tot 13 juli was het opnieuw tropisch warm. De rest van de maand was somber en regenachtig en de temperatuur was gedaald tot onder de 20°C. Enkel de 29ste was het droog en warm.

2 Gebiedsindeling

De gebieden zijn opgemeten en t.b.v. de automatische clustering zijn de volgende percentages aan de deelgebieden toegekend:

Deelgebied	Percentage
West	24%
Noord	15%
Noordoost	15%
Midden	21%
Zuidoost	12%
Zuidwest	13%

2.1 Inventarisatiedata 2023

maand	Noord	Noordoost	Midden	Zuidoost	Zuidwest	West
<i>februari</i>						21*
						24
						28*
<i>maart</i>	15	25		11	13	13
	29			19	25	21*
				29	30	28
<i>april</i>	23	8	11	10	10	4*
		22	19	23		11*
			30*			18*
						25
<i>mei</i>	5	6	7	1	4	2*
	15	18	13*	14	15	9*
	23*		17	25		18*
			24		25	23*
						30*
<i>juni</i>	22	8	6	5	15	20*
	26	14	25	19	30	28*
		22		21*		
<i>juli</i>		6	10	12*	6	4*
						18*
						22*

In totaal hebben er in de periode van 27 februari tot 22 juli 74 (deel)bezoeken plaats gevonden. Deelbezoeken hebben een sterretje (*) achter de datum.

Alle deelgebieden zijn ook 's-avonds bezocht. Deze bezoeken zijn vetgedrukt.

Er zijn geen nachtbezoeken geweest.

Tijdens de bezoeken wordt soms gebruik gemaakt van bandopnames om de territoria van de Bosuil en Nachtzwaluw in kaart te brengen.

2.2 Lijst van waarnemers

Gebied	Waarnemers
Noord	Harry Dumoulin;
Noordoost	Mart Vorstenbosch, Theo van den Broek en Jan Rademakers;
Midden	Andre de Koning;
Zuidoost	Lucia en Rob Hogervorst;
Zuidwest	Mart de Louwere, Herman Princen;
West	Rien Swinkels, Jan van de Laar, Wim Middel, Ineke Thijs; Jan de Vries;
Aanvullende waarnemingen	Geert Engels, Piet den Besten

3 Resultaten Strabrechtse Heide

3.1 Totalen territoria

3.1.1 Jaren na 2001.

Soort	afkorting	06	07	08	09	10	11	12 ⁴	13	14	15	16	17	18	19	20 ⁵	21	22	23
Appelvink	AV										1								
Bergeend	BE		1										1	1					
Blauwborst	BB	12	9	9	9	7	6	7	2	3	8	10	4	4	1	1	3	6	
Bonte Vliegenvanger	BVI		3	3	4	5	6	1	1	8	2	4	1	1	5	4	1	1	4
Boomleeuwerik	BL	28	25	20	26	31	41	31	36	22	22	40	14	23	44	23	35	53	44
Boomvalk	BV	6	5	2	3	2	2						3		1				
Bosrietzanger	B																		1
Bosuil	BU	4	4	4	2	2	2	1	2	2	4	3	1		1	2		1	1
Braamsluiper	BS				2		1				1								
Brandgans	BGa						1					1							
Bruine Kiekendief	BrK																		
Buizerd	Bui	2	4	3	4	4	2	3	3	4	4	7	6	4	3	5	6	4	5
Dodaars	DD	4	11	8	4	3	6	2	5	5	2	12	13	6	1	5	4	4	2
Draaihals	DH													1		2	3		
Fluiter	Fl	1	10	2	3	7	1	4	1		7		4		1	2			
Geelgors	GG	26	32	36	29	34	37	42	32	38	37	44	19	17	30	11	28	33	41
Gekraagde Roodstaart	GR	53	51	38	40	37	51	20	28	29	40	69	49	52	62	34	37	63	33
Gele Kwikstaart	GK										1								
Geoorde Fuut	GFu		3	1		1													
Goudvink	GV											3	1			1	1		1
Grasmus	GM								3	16	11	39	18	11	17	3	9	18	23
Grauwe Gans	Gga	3	4	2	3	4	3	4	5	4	5	16	38	20	19	11	13	12	14
Grauwe Klauwier	GKl													1	1	1	2	3	2
Grauwe Vliegenvanger	GVI								2	1	2			2		1		1	
Groene Specht	GS	7	4	4	3	3	3	1	4	2	7	5	4	5	5	1	4	4	2
Grote Canadese Gans	CGa	7	12	11	8	10	7	2	3	3	4	9	16	16	1	2	3	2	2
Grote Lijster	GL								2	6	7	12	5	2	6	6	4	4	5
Havik	Ha	1	1	2	1	2	3	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	
Houtsnip	Hs	1	2	2	1	1	4	1	2		1			1		1		1	2
IJsvogel	IJS																		
Keep	KEEP	1		1															
Kerkuil	KU			1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1		1	1	1	1
Kleine Bonte Specht	KBS	4	4	9	6	9	6	7	8	8	14	9	5	8	6	4	6	2	4
Kleine Plevier	KPI	1	1	1	1	1					6	4	6	1		1	1	1	4
Kneu	Kn		2	10	16	28	38	24	17	27	27	35	19	18	22	15	24	13	16
Koekoek	KK											2	1	2	8	8	5	7	10
Kokmeeuw	KoM	6				15	150	1			1								
Krakeend	KrE	3	6	6	2	3	6	1				3	1						
Kruisbek	KB																		
Kuifeend	KE		2		2		2		2	1		2	1						
Kuifmees	Kf																		5
Kwartel	Kw	1		5	3	4	1	5	2	4	9	3	1		8	3	3	6	1
Middelste Bonte Specht	MBS																		1
Nachtzwaluw	NZ	27	31	26	26	29	30	32	40	30	36	34	39	36	31	36	35	49	36
Nijlgans	NGa	2	1	1	2	2	1	1	1	2	2	5	4	1					
Paapje	Paap	2		1				1											
Porseleinhoen	PH	1	1	1								1							
Putter	Pu							1			2	2	2		3	4	4	2	3
Ransuil	RU	4	4	4	1	5	3	4	3	3	2	2			1	2	2		1
Rietgors	RG	24	22	20	22	16	22	6	9	7	3	16	9	8	5	6	3	5	5
Roerdamp	RD																		
Roodborsttapuit	RTa	83	95	100	114	99	106	92	83	125	132	152	86	97	113	100	82	109	113
Slobeend	SE	2	2	3	1	2	6	1		2	1		1						
Sperwer	Sp	1	2	1	1	1	1										1		
Spotvogel	SV									1	1	2	1	1	1			2	2
Sprinkhaanzanger	SZ	27	33	24	30	21	19	10	26	14	21	24	5	1	4	1	3	3	8
Steenuil	SU	1																	
Stार्टmees	SM																		5
Tafeleend	TE	2	2	3		1	2					1	1						
Tapuit	Ta	2	2	1			3		1		1				1	1	1		2
Torenvalk	TV	5	4	3	3	2	3	1	3	1	1	2	1		4	2	3	3	4
Veldleeuwerik Noord	VL	17	13	10	10	17	14	12	10	17	15	15	10	12	14	18	11	10	
Veldleeuwerik ⁶	VL	73	54	43	47	65	51	55	59	83	89	135	75	74	88	96	124	116	
Vuurgoudhaan	VGH							1						1					
Waterral	WR	3	3	5	1	1			1			5	3		1				
Watersnip	WS	2	6	1	1	4	2				2	9		1		2	1	3	
Wespendief	WD															1			
Wielewaal	Wie	2	1	2		4	5	2	4	3	5	5	2		3	4	2	3	3
Wintertaling	WT	3	2	4	4	2	4				2	11	4	1				1	1
Wulp	Wu	15	11	6	10	8	4	1	1	2	1	4							
Zomertaling	ZT	1	3		1														
Zomertortel	ZoT		1	1															
Zwarte Specht	ZS	5	7	3	3	2	4	2	5	3	5	7	3	5	3	2	5	5	2
Totaal aantal soorten		42	43	44	39	40	41	35	35	33	42	44	41	35	34	41	35	35	35

⁴ In 2012 is het deelgebied Zuidwest niet onderzocht

⁵ In 2020 is het gebied minder onderzocht i.v.m. Covid-19

⁶ De veldleeuwerik is vanaf 2006 weer in alle deelgebieden geteld

3.1.2 Jaren tot 2001

Soort	afkorting	67 ⁷	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01 ⁸	02	03	04	05	
Appelvink	AV																				
Bergeend	BE													1	1			1			1
Blauwborst	BB	24	14	10	9	4	13	8	7	10	6	11	8	8	8	4	10	6	12	11	
Bonte Vliegenvanger	BVI																				
Boomleeuwerik	BL	10	20	15	17	18	29	34	48	51	44	38	41	51	29	5	34	30	37	25	
Boomvalk	BV	1	2	4	4	5	3	6	5	8	5	3	6	5	4	3	4	4	6	6	
Bosuil	BU				3	2		1	1	1	4	1		4	4	5	4	3	3	2	
Braamsluiper	BS																				
Brandgans	BGa																				
Bruine Kiekendief	BrK	2																		1	
Buizerd	Bui		2		1	4	2	5	5	6	6	6	8	8	4	2	3	4	4	3	
Dodaars	DD	6	5	6	2	2	1	2	3	9		1	1	7	1	4	9	7	8	7	
Draaihals	DH											1				1					
Fluiter	FI		4	4	8	4	2	7	6	6	7	1		8	6	2	5	6	5	7	
Geelgors	GG	43	12	17	20	17	19	28	28	29	32	32	33	33	31	7	28	20	29	24	
Gekraagde Roodstaart	GR	13	15				23	27	28	53	38	49	57	48	47	15	45	39	42	42	
Gele Kwikstaart	GK																				
Geoorde Fuut	GFu							5	12					7	8		1	2		1	
Goudvink	GV																				
Grasmus	GM																				
Grauwe Gans	Gga																1	5	4	3	
Grauwe klauwier	GKl																				
Grauwe Vliegenvanger	GVI																				
Groene Specht	GS	15		1	2		2	4	2	4	5	9	7	10	6	2	8	8	8	4	
Grote Canadese Gans	CGa														1		4	4	4	4	
Grote Lijster	GL																				
Havik	Ha		1	1	1	1	2	3	2	4	2	2	3	3	1	1	2	2	3	2	
Houtsnip	Hs																			1	
IJsvogel	IJS																			1	
Keep	KEEP																				
Kerkuil	KU					1									1		1		1	1	
Kleine Bonte Specht	KBS							1	1	2	2	2	2	2	3		1	5	2	6	
Kleine Plevier	KPl		3	1	1						1	3			1			2	3	2	
Kneu	Kn	6																			
Koekoek	KK																				
Kokmeeuw	KoM		8						21	29								3	2	93	
Krakeend	KrE							1						2	2	2	1	2	2	5	
Kruisbek	KB												6		4			2		1	
Kuifeend	KE	1																			
Kwartel	Kw		6	5	1		4	3	2	1	4	3	10	1	1		3	2	5	6	
Nachtzwaluw	NZ	10	2	4	4	5	4	4	3	3	4	5	7	6	14	8	12	15	22	22	
Nijlgans	NGa								1					1	1		3	1	2	2	
Paapje	Paap									1							1		1	2	
Porseleinhoen	PH							1					1	7	1		1	1			
Putter	Pu																				
Ransuil	RU		6	10	15	3		7	3	7	5	2	4	2	4		1	1	4	4	
Rietgors	RG	10	33										8	15	14	1	20	30	32	20	
Roerdamp	RD	3	2	2						1				1	2		3	1	1		
Roodborsttapuit	RTa	10	39	51	49	50	47	46	45	50	58	55	59	57	55	14	85	84	10	91	
Slobeend	SE		10					2	10	27				19	8		3	7	6	4	
Sperwer	Sp							1	1	1		2		1	1	1	1	2	4	1	
Spotvogel	SV																				
Sprinkhaanzanger	SZ	8	4	2	4	1			1	5				3	5	3	9	7	19	23	
Steenuil	SU							1					1								
Tafeleend	TE	8	2	3				1	2	8				7	3		5	4	3	3	
Tapuit	Ta	10	9	2	2		1			1	3	1	1	2	2	3	4	2	2	4	
Torenvalk	TV		3	3	2	8	7	5	8	7	5	8	5	5	5	1	3	4	3	2	
Veldleeuwerik Noord	VL		24					34	34	34	25	32	23	16		23	18	13	11	15	
Vuurgoudhaan	VGH																			1	
Waterral	WR	25	4	9	2			3	3	4			2	1	8		6	5	3	6	
Watersnip	WS	8	1	3	2	1								2					3	2	
Wespendief	WD						1			1	1	1		2	2		1				
Wielewaal	Wie	2		1	1			2		3	2	1	7	2	6		4	5	3	5	
Wintertaling	WT	36	18	26	2	2		2	8	26		2		10	4		7	4	7	7	
Wulp	Wu	80	24	15	18	23	20	23	27	26	16	8	7	9	11	5	13	9	11	14	
Zomertaling	ZT	17		4				1	2	3					3		2	1	3	1	
Zomertortel	ZoT																				
Zwarte Specht	ZS	1			4	3	1	5	5	7	7	7	6	10	7	2	5	4	6	6	
Aantal soorten		26	27	24	24	18	19	27	32	33	24	26	25	38	42	23	41	40	41	44	

⁷ Het betreft hier gemiddelden over de jaren 1967, 1968 en 1969. (Bron Paarsboek Strabrechtse Heide/E9)

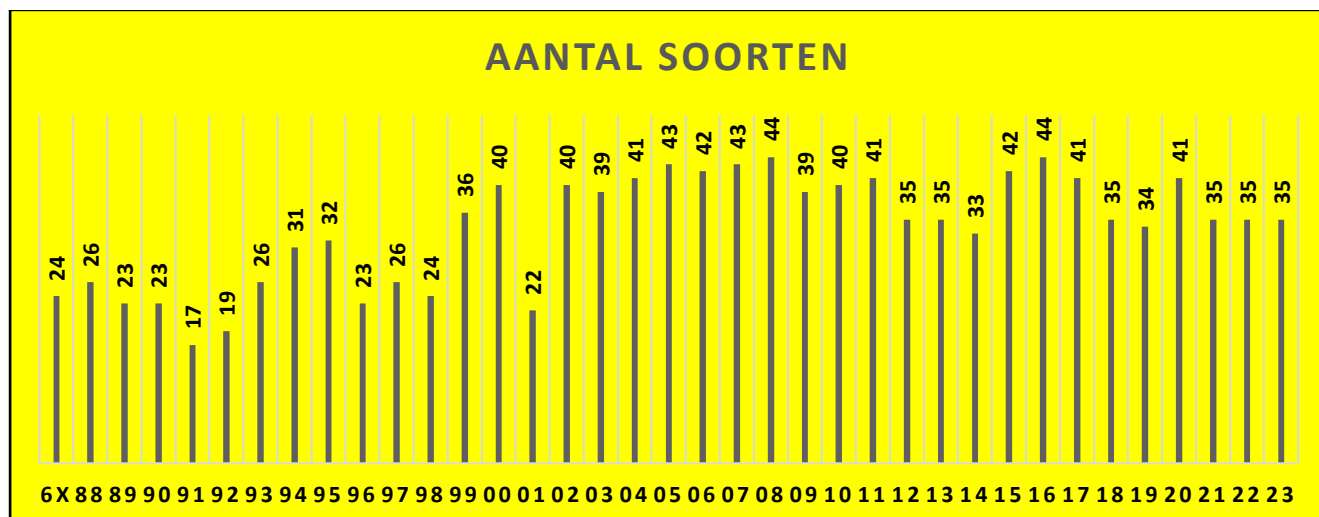
⁸ In 2001 is het gebied nauwelijks onderzocht omdat het niet toegankelijk was i.v.m. de veeziekte BSA

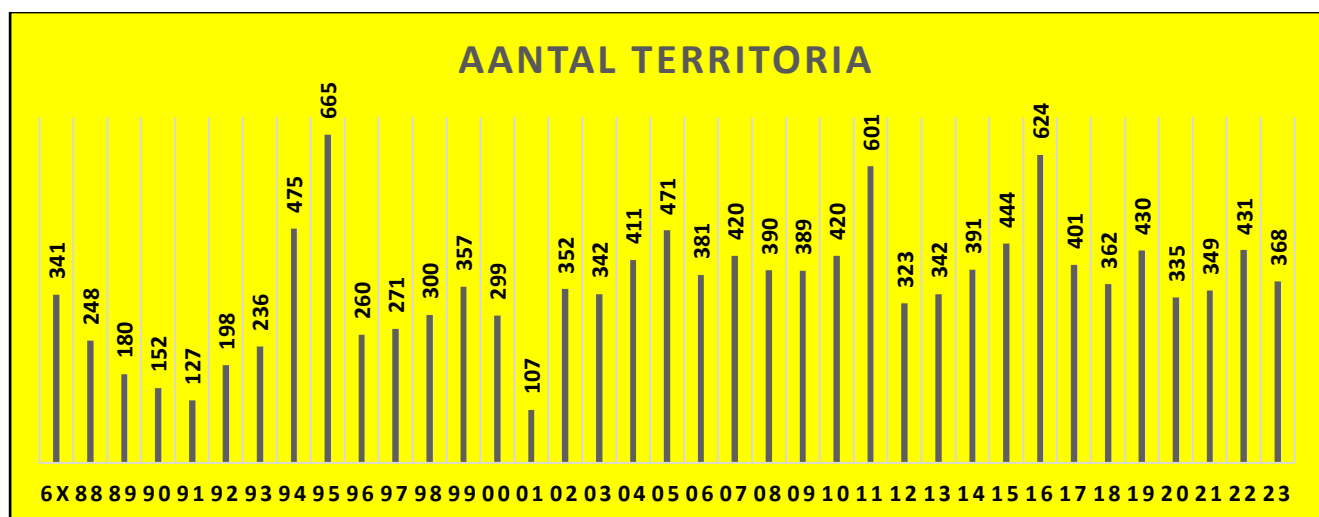
3.2 Verloop aantallen

Hieronder een grafiek met het verloop van het aantal soorten over de jaren.

(6X Staat voor het gemiddelde van de jaren 1967, 1968 en 1969.)

En een grafiek met het aantal territoria door de jaren heen.

3.3 Opvallende zaken in 2023

Er zijn enkele keren **Patrijzen** waargenomen. Grootste aantal was 6 opvliegende vogels.

Aan het einde van het broedseizoen is er weer enkele dagen een **Slangenarend** waargenomen. Met name in de buurt van het Grafven.

Dit jaar weer geen territorium van de **Draaihals**, maar in de omgeving Beuven is er wel een vastgesteld.

Op twee locaties is een territorium **Tapuit** vastgesteld.

Gedurende de inventarisatieperiode werden er **Wulpen** waargenomen. Helaas leidde dit niet tot een territorium.

In de zomermaanden werden er regelmatig **Zwarte Ooievaars** waargenomen.

3.4 Soortbeschrijvingen

De kaartjes geven de waarschijnlijke en zekere broedgevallen of territoria weer van de soort. Er wordt niet specifiek naar nesten gezocht⁹. In de grafieken corresponderen de vierkantjes met de aantallen per jaar. In een aantal grafieken staan geen gegevens over 2001. Er heeft toen slechts een gedeeltelijke inventarisatie plaatsgevonden omdat het gebied gedurende lange tijd in het voorjaar afgesloten is geweest als gevolg van de koeienziekte BSA.

Met ingang van 2023 heb ik er voor gekozen om de vogels in alfabetische volgorde te vermelden. SOVON hanteert deze volgorde ook.

Bij elke soort heb ik de landelijk informatie over de "Beschrijving voorkomen – Broedtijd" van de site [Sovon Soortenoverzicht](#) opgenomen. Ook heb ik van deze site de Broedpopulatie van Nederland en van Noord-Brabant opgenomen.

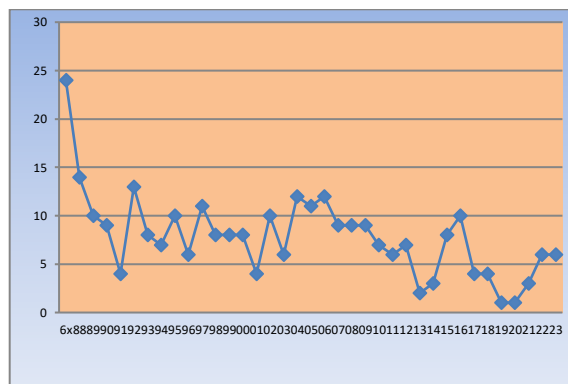
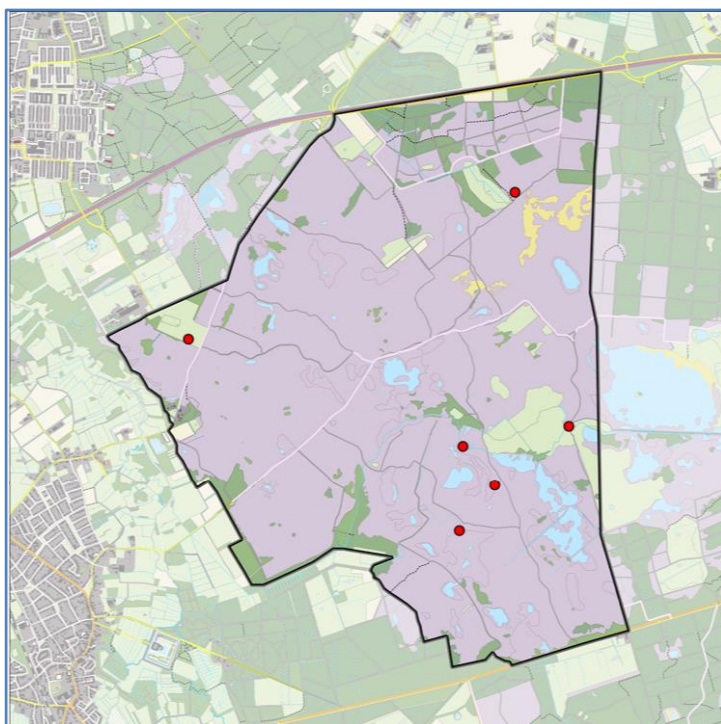
3.4.1 Roofvogelvervolgning

Roofvogels worden helaas in Nederland en ook Oost-Brabant nog regelmatig vervolgd.

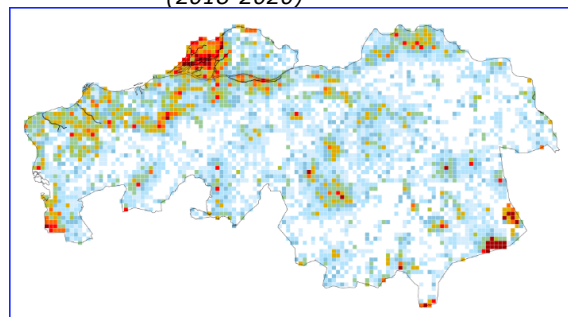
Gegevens over Roofvogel broedlocaties dienen daarom met zorg te worden behandeld om te voorkomen dat zij in verkeerde handen vallen.

Ik verzoek aan de lezers van dit rapport om deze gegevens niet zonder voorafgaande afstemming met de boswachters ecologie van Staatsbosbeheer: Geoffrey de Rooij of Bjorn Alards of met mij Geert Engels), verder te verspreiden!

3.4.2 Blauwborst, 6 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 13.000-17.000 (2018-2020)
 Brabant: 1.500-1.980, 12% van Nederland (2018-2020)

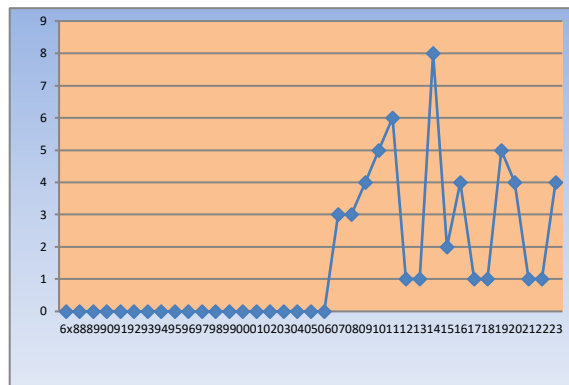
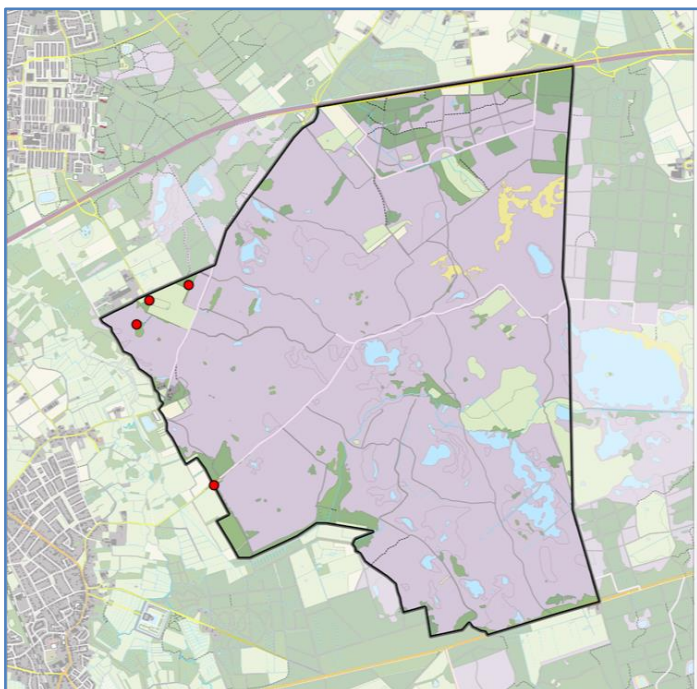
Aan het kaartje is te zien dat de meeste Blauwborstterritoria zich in Noordwest Brabant bevinden in de omgeving Biesbosch. Ook in het Oosten van de provincie zijn nog flink wat territoria te vinden in de Pelen.

Sovon De Blauwborst komt wijd verspreid voor over Laag-Nederland. Hij kan er in moerassen met opslag talrijk zijn, maar broedt regionaal ook in agrarisch cultuurland met sloten. Het voorkomen op de hoge gronden is minder ruim, maar ook daar kan de dichtheid lokaal heel behoorlijk zijn, zoals in hoogveen, natte heide en beekdalen met moerasbosjes. De soort nam in de twintigste eeuw af door ontginning en ontwatering van vele broedplaatsen. Sinds ongeveer 1970 nam de stand spectaculair toe. Nieuw ontstane broedbiotoop in de Oostvaardersplassen, de Biesbosch, het Lauwersmeer en verbossende laagveenmoerassen werd massaal

⁹ De richtlijnen die hiervoor gebruikt worden zijn die uit de [Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek](#).

gekoloniseerd. Tegelijkertijd breidde de soort zich uit vanuit verspreidingskernen elders in het land. De landelijke toename houdt nog steeds aan, maar de ontwikkelingen verschillen per regio. In sommige bolwerken is de soort over zijn hoogtepunt.

3.4.3 Bonte Vliegenvanger, 4 territoria

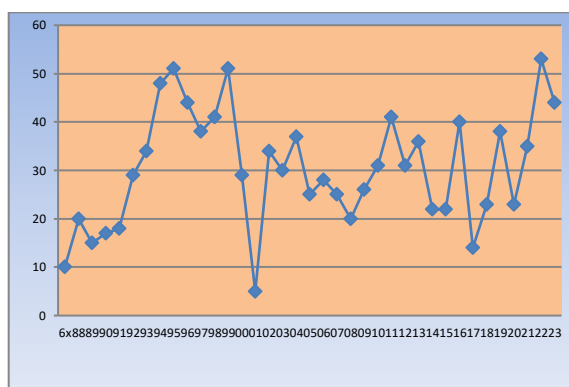
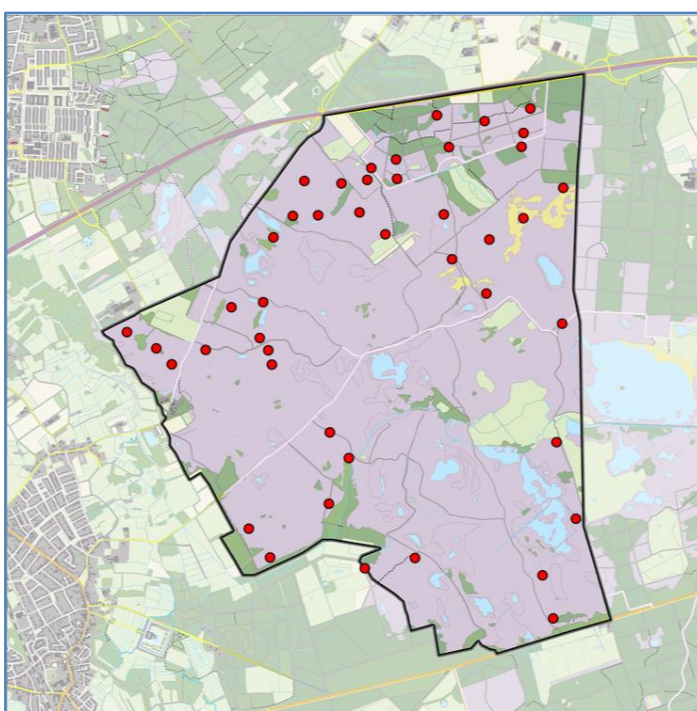
De broedpopulatie:

Nederland: 21.000-26.000 (2018-2020)

Brabant: 2.240-2.790, 11% van Nederland (2018-2020)

Sovon Bonte Vliegenvangers broeden in vrijwel alle beboste streken op de hoge gronden, met uitzondering van Zuid-Limburg (zeldzaam). Het voorkomen in Laag-Nederland, inclusief de duinstreek, is erg lokaal. De soort kan in ieder type bos talrijk voorkomen, ook in parken en tuinen, mits er nestkasten ophangen. Als die er niet zijn, is hij een stuk schaarser en meer gebonden aan ouder loofbos. De Bonte Vliegenvanger vestigde zich rond 1903 in ons land en begon vanuit Twente en de Achterhoek aan een opmars. Tussen 1975 en 2000 werd nog het gebied bezuiden de Grote Rivieren toegevoegd aan het verspreidingsgebied, maar de aantallen zijn hier lager dan in Oost-Nederland. Recente afnames (vooral loofbos) en toenames (vooral naaldbos) lijken elkaar op landelijk niveau in evenwicht te houden.

3.4.4 Boomleeuwerik, 44 territoria

De broedpopulatie:

Nederland: 5200-6600 (2018-2020)

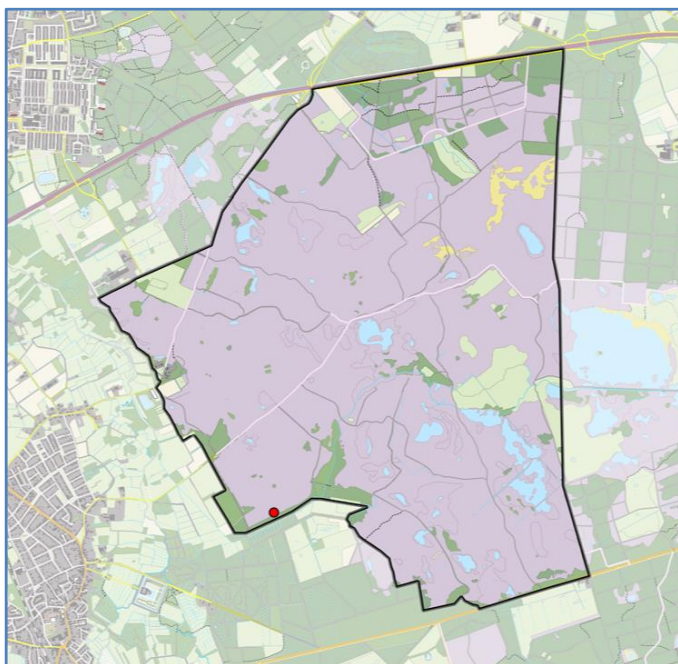
Brabant: 1.060-1.360, 21% van Nederland (2018-2020)

Sovon Boomleeuweriken broeden nagenoeg uitsluitend op zandgronden. Ze bewonen hier heide met enige opslag, randen van stuifzandgebieden, kaalslagen in bos, duinen en heel plaatselijk ook zandige akkers en berm. Aantallen en verspreiding namen rond 1975 af door onder andere achterstallig heidebeheer. Sindsdien herstelden ze door heideherstel, boskap en andere maatregelen. Strenge winters die tot diep in de

Zuidwest-Europese overwinteringsgebieden doordringen, bezorgen de populatie een klap. Dit was met name na de winter van 1984/85 het geval. Sinds 1990 is de landelijke populatie min of meer stabiel. Lokale toenames of afnames hangen vaak samen met het terreinbeheer ter plaatse.

3.4.5 Bosrietzanger, 1 territorium

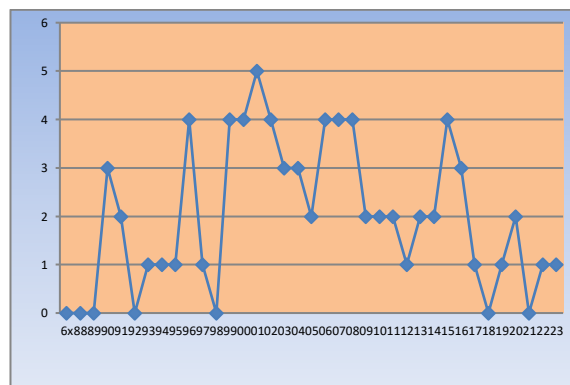
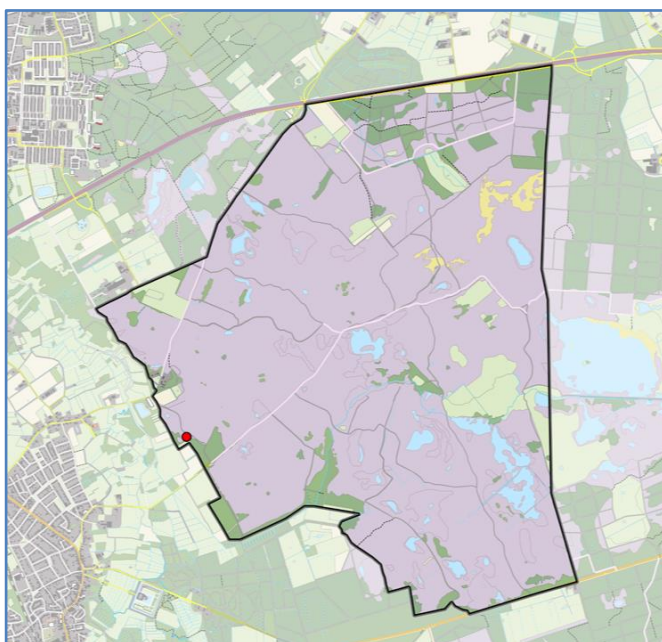

De broedpopulatie:
 Nederland: 68.000-115.000 (2018-2020)
 Brabant: 8.020-13.570, 12% van Nederland (2018-2020)

Deze soort is in 2023 voor het eerst geïnventariseerd.

Sovon Bosrietzangers hangen hun nest op aan stevige stengels in een vaak vochtige, soms echter droge omgeving. Ze kunnen zowel talrijk zijn in verruigde moerassen met enige opslag als in brandnetelvelden met veel overjarige stengels. De dichtheden op de kleigronden zijn veel hoger dan op de zandgronden. In zeer bosrijke omgeving hebben Bosrietzangers weinig te zoeken. Als pioniervogel profiteert deze soort snel en soms massaal van tijdelijk beschikbare biotopen. De aantallen wisselen daarom per gebied vaak sterk van jaar tot jaar. Landelijk gezien vertonen de aantallen geen duidelijke ontwikkeling.

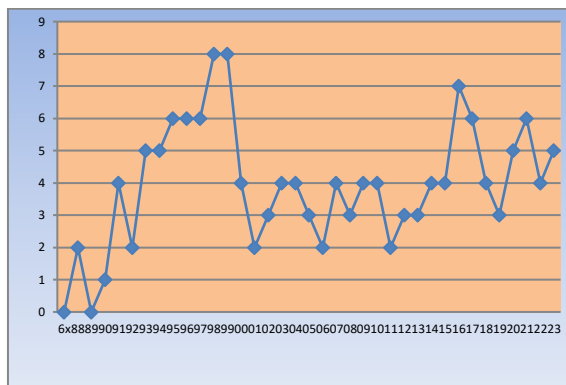
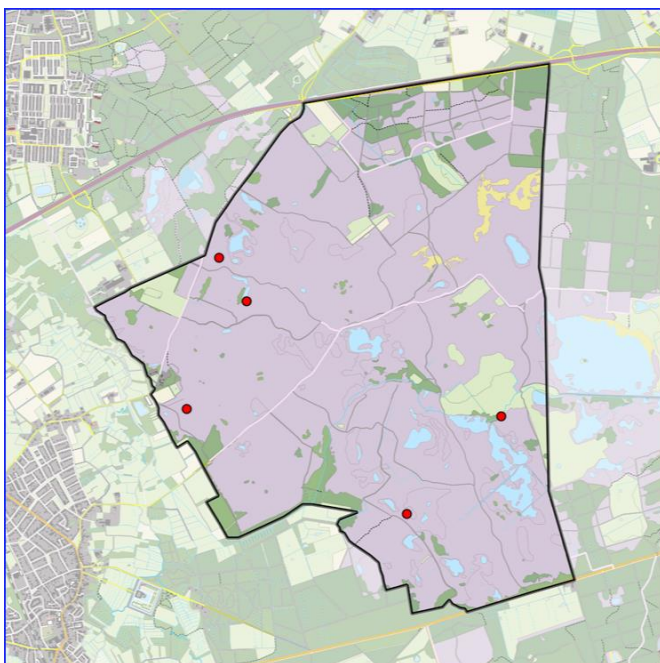
3.4.6 Bosuil, 1 territorium

De broedpopulatie:
 Nederland: 5200-6400 (2018-2020)

Sovon De Bosuil komt wijd verspreid voor over de beboste delen van het land, met de hoogste dichtheden in oud loofbos. Hij nestelt soms ook in bebouwde omgeving met oude parken en tuinen, evenals in open landschappen met knotwilgen of verspreide plukjes bos. De soort breidde zich in de twintigste eeuw spectaculair uit. Vanaf ongeveer 1960 koloniseerde hij de Hollandse duinen en andere delen van West-Nederland. Na 1975 volgden Noord-Brabant en Drenthe, waar de bossen voordien te jong waren voor deze holenbroeder. Landelijk is de stand sinds 1990 min of meer stabiel. Jaarfluctuaties houden deels verband met de zangactiviteit. In voedselarme voorjaren slaan veel paren het broeden over en leven ze teruggetrokken.

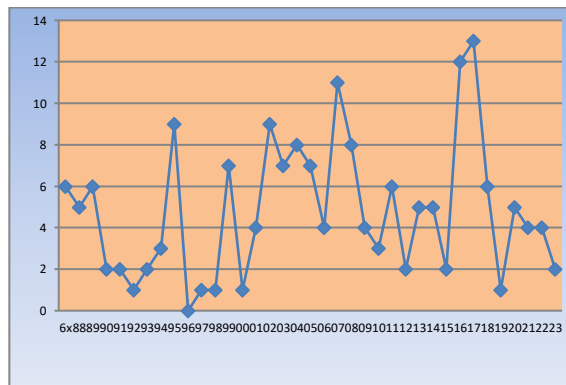
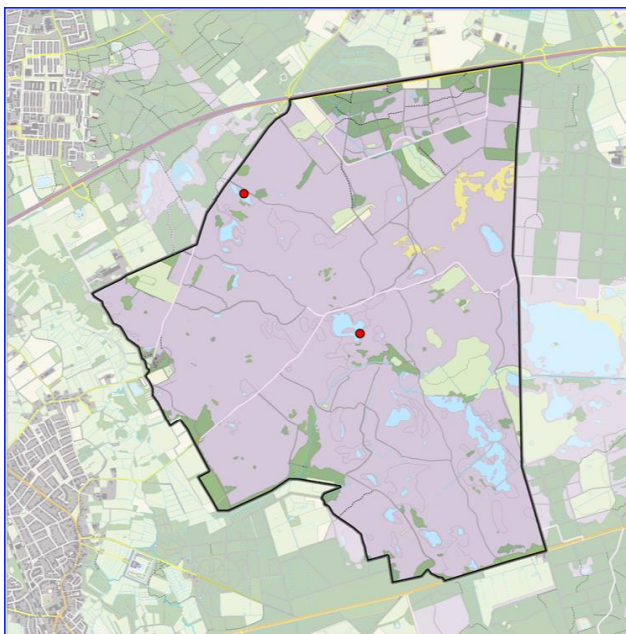
3.4.7 Buizerd, 5 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 11.500-20.000 (2018-2020)
 Brabant: 1.640-2.860, 14% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Buizerd is momenteel de talrijkste broedende roofvogel in ons land. Oorspronkelijk gebonden aan grote bossen op de zandgronden, broedt hij tegenwoordig door het hele land, ook in kleine bosjes, soms zelfs in solitaire bomen in open land. Overigens slaat een groot deel van de Buizerds in voedselarme jaren het broedseizoen over. De landelijke aantallen waren rond 1970 met slechts enkele honderden paren op een dieptepunt. Dit was het gevolg van onbedoelde vergiftiging met in de landbouw gebruikte pesticiden. Na het verbod op deze middelen herstelde de stand en kon uitgroeien tot niet eerder bekende niveaus. Het ouder wordende Nederlandse bos, in combinatie met verminderde vervolging, bood plaats aan meer Buizerds dan in het verleden. Bovendien ging de soort broeden in de lage delen van het land en de Waddeneilanden, gebieden waar hij eerst ontbrak. Sinds de eeuwwisseling zijn de aantallen op de hoge gronden stabiel en neemt de Buizerd alleen nog in het westen en noorden van het land toe.

3.4.8 Dodaars, 2 territoria

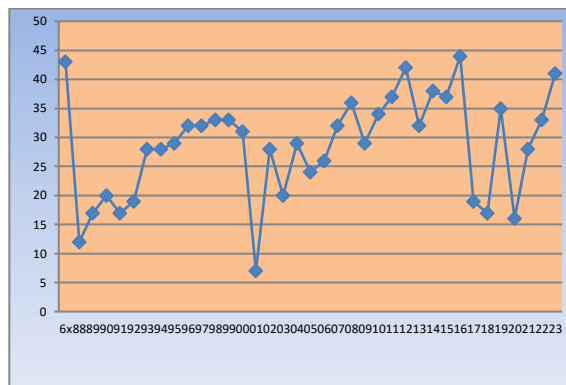
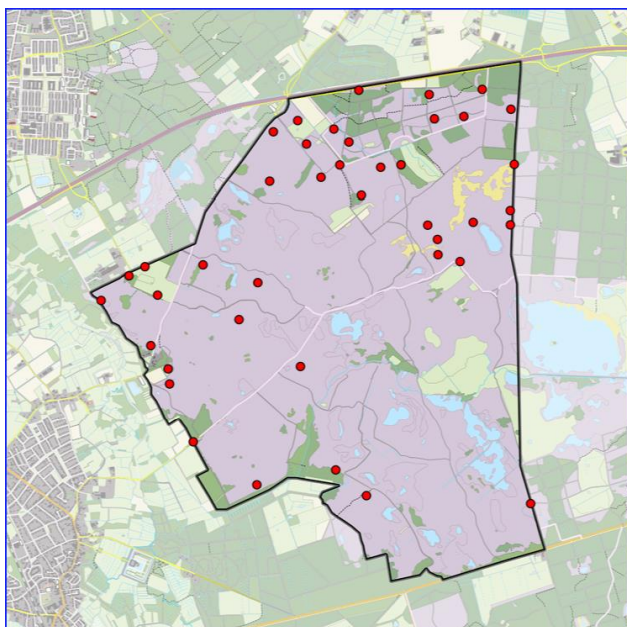
De broedpopulatie:
 Nederland: 2100-3000 (2018-2020)
 Brabant: 450-645, 22% van Nederland (2018-2020)

Sovon Dodaarzen broeden in het hele land op zoetwaterplassen met veel oeverbegroeiing, tot op kleine vijvers en vennetjes. De landelijke aantallen verschillen soms opmerkelijk van jaar tot jaar. De pieken vallen vaak samen met een reeks van zachte winters in combinatie met neerslagrijke voorjaren. Omgekeerd kelderen de aantallen na strenge winters zoals midden jaren tachtig en negentig, en zijn sommige broedplaatsen ongeschikt in droge voorjaren. De verspreiding in de lage delen van het land kromp in het laatste kwart van de twintigste eeuw door het verdwijnen uit zwaar bemaalde, intensief geschoonde of vervuilde sloten in

polderland. De vestiging in nieuwe natte natuur en een toename in natuurgebieden op de zandgronden, door maatregelen om de waterstand hoog te houden, compenseert dit verlies ten dele.

3.4.9 Geelgors, 41 territoria

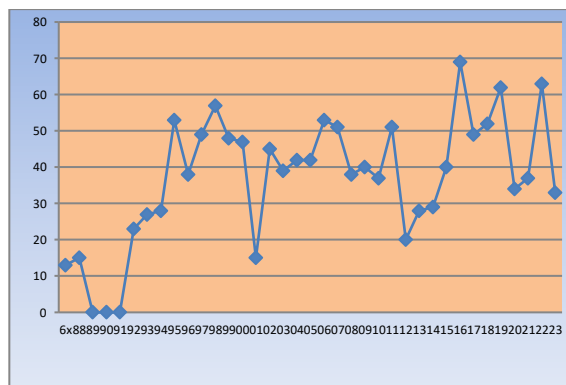
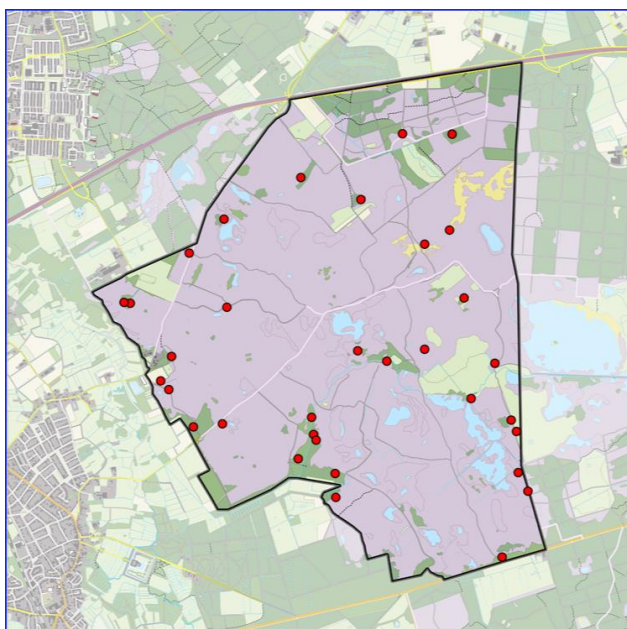
De broedpopulatie:

Nederland: 19.000-24.000 (2018-2020)

Brabant: 1.440-1.830, 8% van Nederland (2018-2020)

Sovon Geelgorzen broeden tegenwoordig vrijwel uitsluitend op de hoge zandgronden. Ze bewonen hier heide met opslag, bosranden en jonge aanplant, naast kleinschalig boerenland met veel akkers. De verspreiding kromp sinds ongeveer 1975 in oostelijke richting in. De soort is inmiddels verdwenen uit West-Nederland, waar hij lokaal nog een algemene broedvogel was tot halverwege de twintigste eeuw. Ook in Midden-Nederland en delen van de zandgronden namen de aantallen aanvankelijk af. Meer recent neemt de Geelgors echter (sterk) toe in het noordoosten van het land.

3.4.10 Gekraagde Roodstaart, 33 territoria

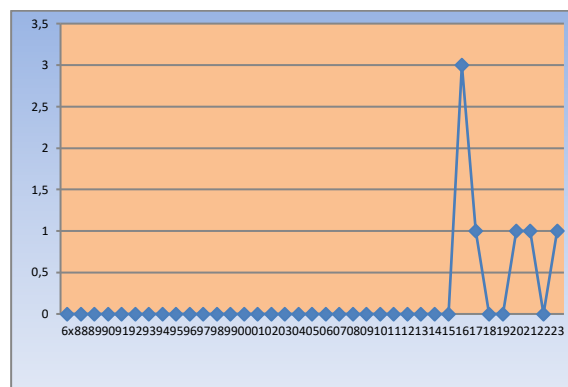
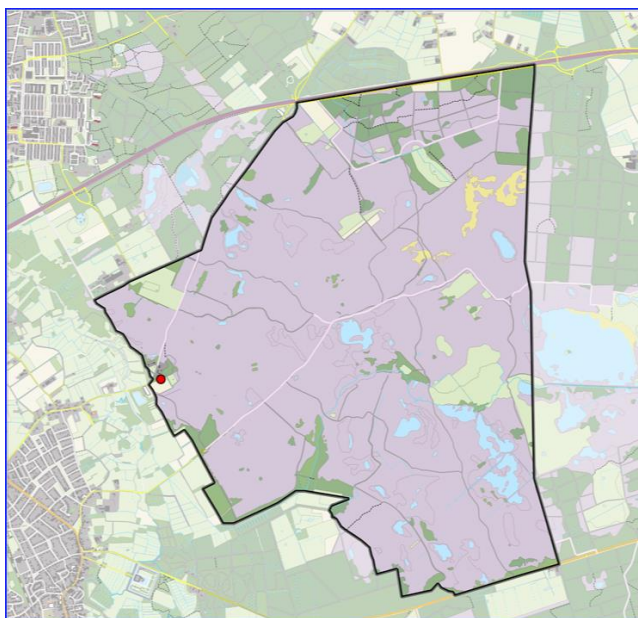
De broedpopulatie:

Nederland: 20.000-25.000 (2018-2020)

Brabant: 2.800-3.500, 14% van Nederland (2018-2020)

Sovon Gekraagde Roodstaarten zijn vrij talrijke broedvogels in grote bosgebieden met een hoog aandeel oude dennen. Ze zijn veel schaarser in de meeste loofbossen en in kleinschalig agrarisch cultuurlandschap op de zandgronden. In de lage delen van Nederland ontbreekt de soort tegenwoordig veelal, in Zuid-Limburg is hij merkwaardig schaars. Vergeleken met de situatie rond 1975 heeft de soort vooral in het westen en noorden van het land veel terrein prijsgegeven. Dat zijn echter gebieden waar hij nooit erg talrijk was. De landelijke trend, gedomineerd door de ontwikkelingen op de zandgronden, is sinds ongeveer 2010 toenemend. Uitschieters naar boven of beneden vallen samen met uitzonderlijk natte resp. droge winters in de Sahel.

3.4.11 Goudvink, 1 territorium

De broedpopulatie:

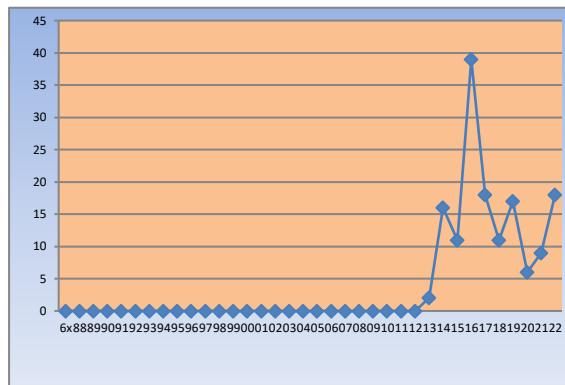
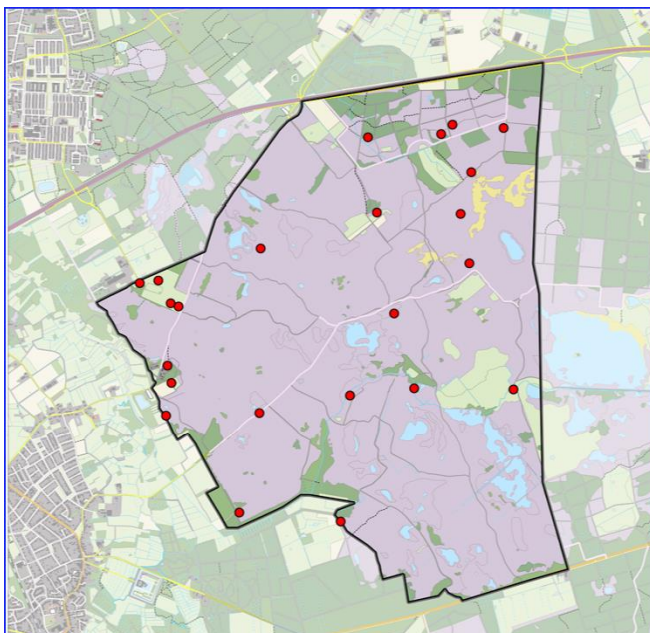
Nederland: 9000-11.000 (2018-2020)

Brabant: 915-1.130, 10% van Nederland (2018-2020)

Sovon *Goudvinken hebben een gevarieerde biotoopkeus. Ze nestelen zowel in moerasbos als in droge bossen, graag in jonge sparrenaanplant of bos met een dichte struiketage. Lokaal komen ze ook in meer parkachtige situaties voor. De verspreiding sinds 1975 werd ijler bezuiden de Grote Rivieren, mogelijk door verdroging van bossen en gebrek aan jonge bosstadia. De verspreiding werd juist wat ruimer in het noorden van het land en delen van de Hollands-Zeeuwse duinen. Landelijk gezien lijken de aantallen niet veel verandering door te maken.*

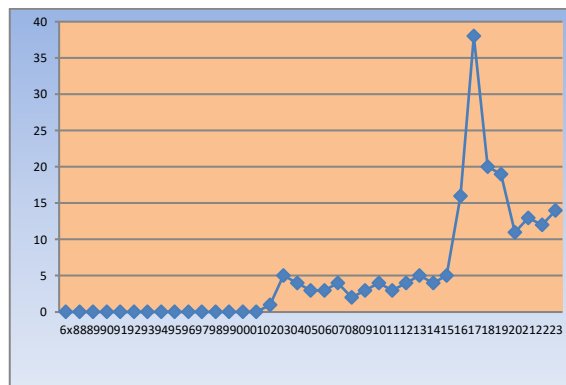
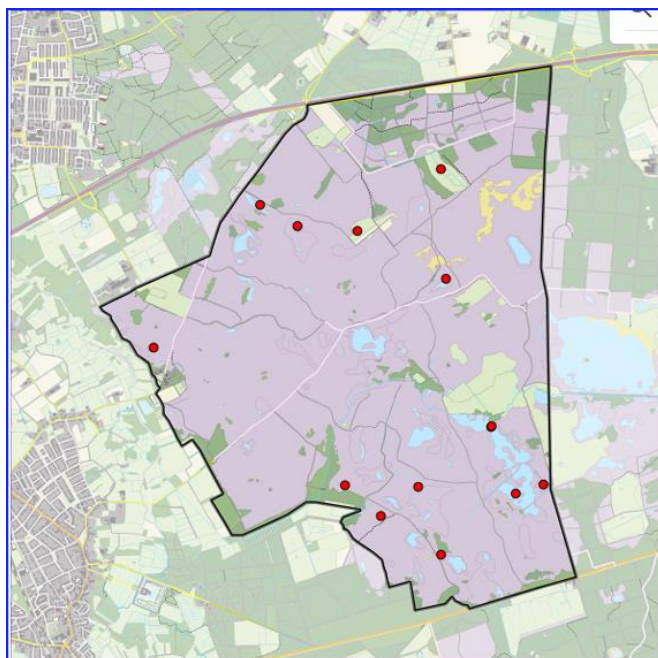
3.4.12 Grasmus, 23 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 130.000-225.000 (2018-2020)
 Brabant: 17.290-29.930, 13% van Nederland (2018-2020)

Sovon Grasmussen nestelen graag in doornstruiken of ruigte. Ze zijn dan ook het talrijkst in struweelrijke duinen en kleinschalig boerenland met veel heggen. In bos- en natuurgebieden bewoont de Grasmus doorgaans randen en open plekken met opslag. Diep in stedelijk gebied is de soort zeldzaam. Als overwinteraar in de Sahel is de Grasmus erg gevoelig voor droogtes aldaar. Zo'n situatie deed zich voor net voor de start van het broedvogelmeetnet. De gesuggereerde toename in de grafiek (zie grafiek) is dus grotendeels louter herstel na een diepe inzinking. Ook recente pieken en dalen vallen samen met gunstige of juist ongunstige overwinteringsomstandigheden in West-Afrika.

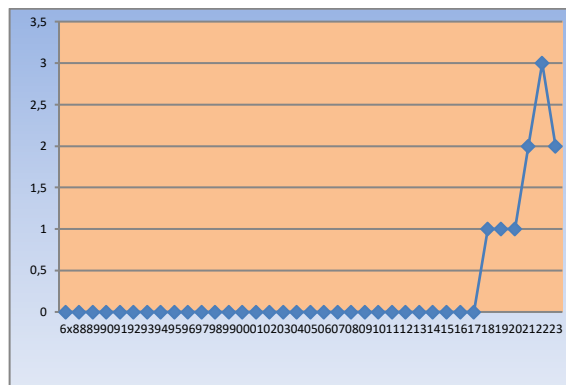
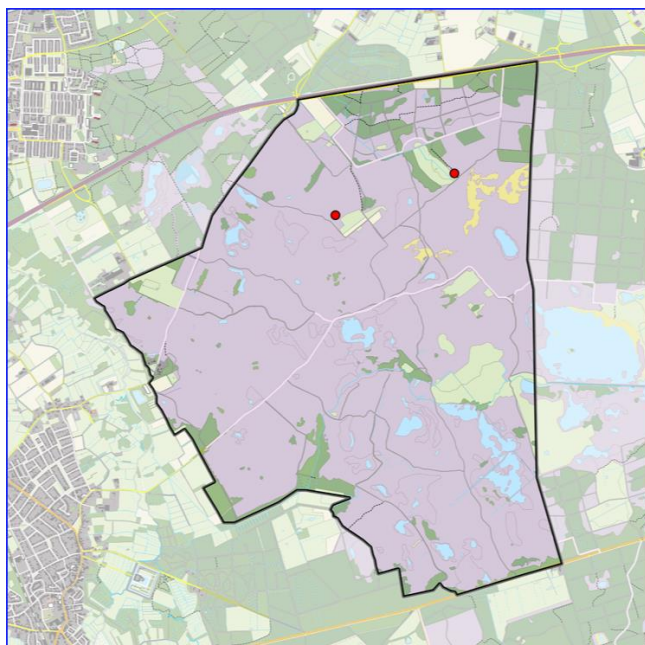
3.4.13 Grauwe Gans, 14 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 100.000-165.000 (2018-2020)
 Brabant: 8.400-13.860, 8% van Nederland (2018-2020)

Sovon In de eerste helft van de twintigste eeuw verdween de Grauwe Gans nagenoeg als broedvogel door ontginning van moerassen en bejaging. Uitzetpogingen leidden rond 1970 tot broedpopulatie:s in Friesland en het Deltagebied, gevolgd door een spontane vestiging in Flevoland. Daarna begon een periode van stormachtige uitbreiding, waarbij alleen de droge en bosrijke streken van Nederland werden overgeslagen. De aantallen broedparen namen toe van hooguit 150 in 1977 naar bijna 9000 in het jaar 2000 en een veelvoud nadien.

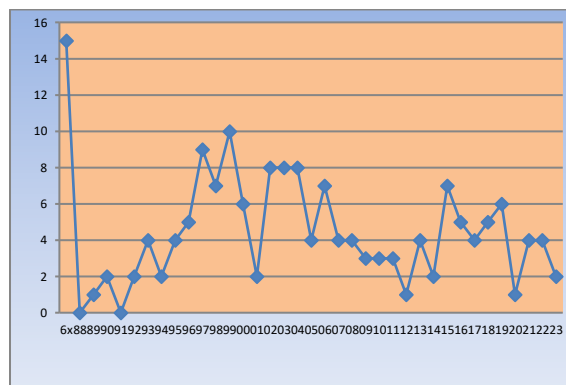
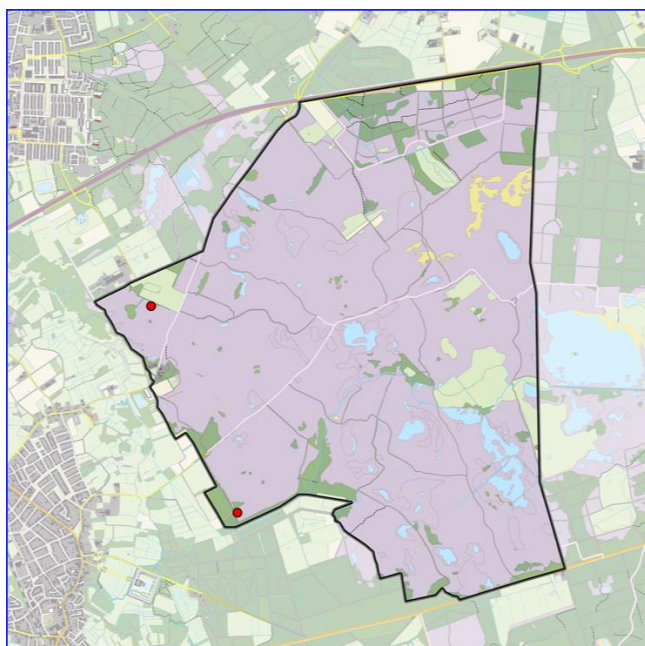
3.4.14 Grauwe Klauwier, 2 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 1100-1350 (2022)
 Brabant: 32-40, 4% van Nederland (2020)
 De laatste paar jaar zijn alleen al in Oost-Brabant zo'n 35 territoria vastgesteld.

Sovon Het merendeel van de Nederlandse Grauwe Klauwieren broedt in structuurrijke heide- en veengebieden en in kleinschalig agrarisch landschap. De verspreiding kent zwaartepunten in Drenthe, delen van de Veluwe en Zuid-Limburg. De oorspronkelijk ruime verspreiding in de duinstrook, inclusief de Waddeneilanden, was omstreeks 1985 nagenoeg opgelost; pas rond 2010 begon de soort zich hier weer mondjesmaat te vestigen. Ook op de hoge gronden kwam de Grauwe Klauwier in de eerste helft van de twintigste eeuw veel verspreider voor dan tegenwoordig, ondanks enig recent enig herstel. De Nederlandse broedpopulatie: telde begin twintigste eeuw mogelijk enkele duizenden paren, maar nam na 1950 scherp af naar een dieptepunt van rond 100 paren in 1985, voor een groot deel gehuisvest in één reservaat (Bargerveen Dr). De afname is het gevolg van een enorme verarming van het insectenleven (voedsel) in zowel natuurgebieden als agrarische landschappen, verergerd door het verdwijnen van kleine landschapselementen. Het recente deelherstel naar enkele honderden paren houdt verband met lokaal gunstig terreinbeheer maar is ook onderdeel van een internationaal proces.

3.4.15 Groene Specht, 2 territoria

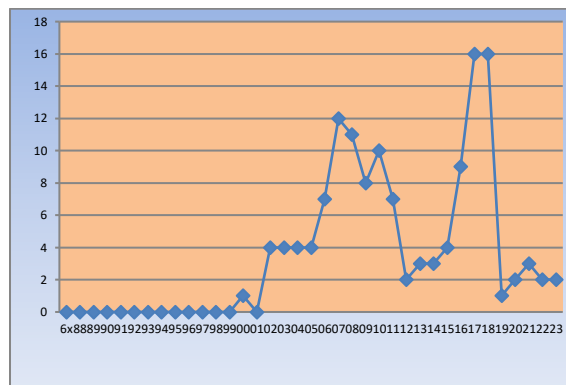
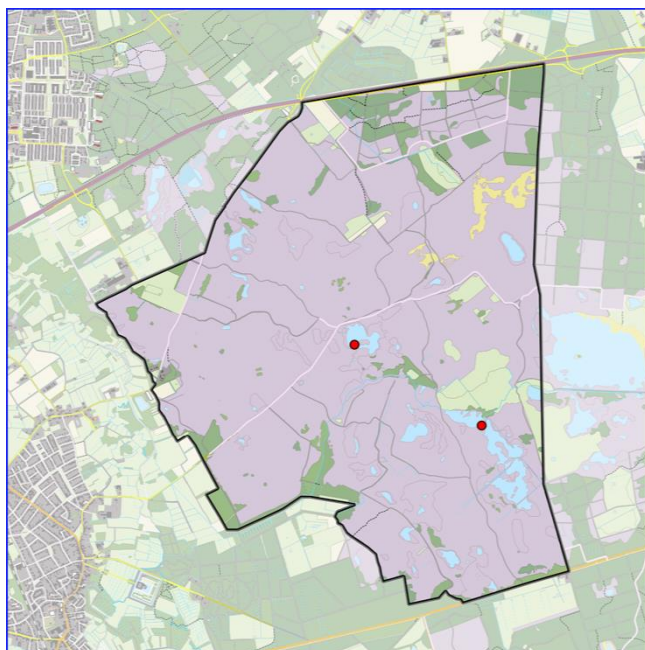
De broedpopulatie:
 Nederland: 9500-11.500 (2018-2020)
 Brabant: 2.500-3.040, 26% van Nederland (2018-2020)

Sovon Groene Spechten broeden vooral in kleinschalig cultuurlandschap met veel oude bomen en in de duinen. Grote bosgebieden zijn vaak alleen bezet langs de randen of rond kaalslagen. De soort ontbreekt in grootschalige open landschappen en gebieden met een hoge grondwaterstand. Tussen 1975 en 2000 onderging de verspreiding een opmerkelijke verandering. De soort verdween uit grote aaneengesloten bosgebieden op de zandgronden. Tegelijkertijd nam hij sterk toe in het Deltagebied (door het ouder worden van singels) en het rivierengebied (in feite een terugkeer, nadat hij er in eerdere instantie verdween). Als geheel nam de landelijke stand eerst af, maar sinds 1990 weer fors toe. Een terugval rond 2010 kan

samenhangen met enkele sneeuwrijke winters. Ook in het verleden bleek de stand gevoelig voor lang aanhoudende sneeuwperiodes. Iets waarmee de op de grond naar mieren zoekende Groene Specht slecht uit de voeten kan.

3.4.16 Grote Canadese Gans, 2 territoria

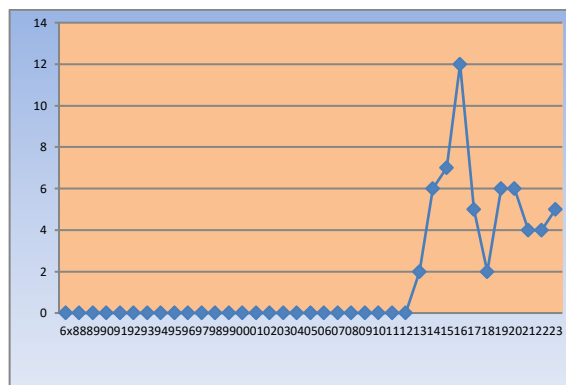
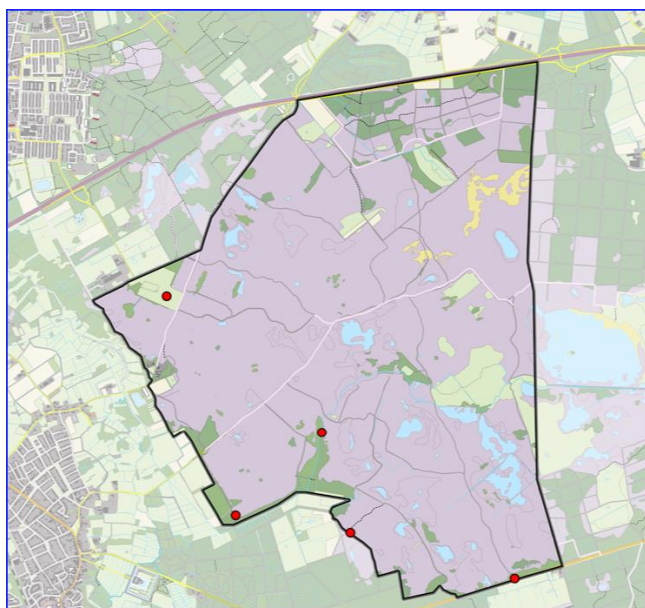
De broedpopulatie:

Nederland: 12.000-16.000 (2018-2020)

Brabant: 1.810-2.420, 15% van Nederland (2018-2020)

Sovon De broedpopulatie: bestaat uit nazaten van losgelaten of ontsnapte vogels. De eerste broedgevallen, vanaf 1974, mislukten veelal door afschot en verstoring. Dit hield de stormachtige kolonisatie van Nederland echter niet tegen. Deze vond in eerste instantie plaats vanuit verspreidingskernen zoals in Noord- en Zuid-Holland en het westen en midden van Noord-Brabant. Nog steeds zijn deze provincies goed voor minstens de helft van de broedpopulatie. Deze omvatte rond 2000 al 1200 paren en groeide daarna sterk door. Door het optreden van ondersoorten, hybriden en nakomelingen van mengparen (bijvoorbeeld met Brandgans of Grauwe Gans) vertoont een deel van de Grote Canadese Ganzen 'onzuivere' kenmerken.

3.4.17 Grote Lijster, 5 territoria

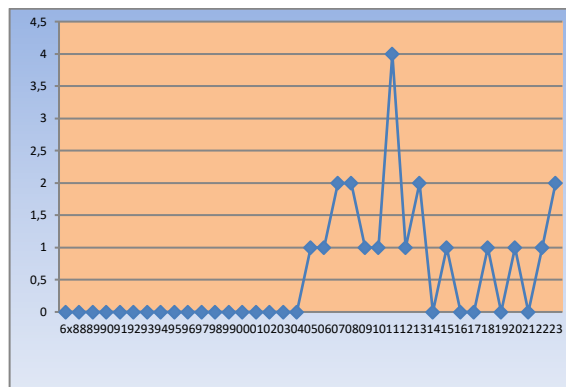
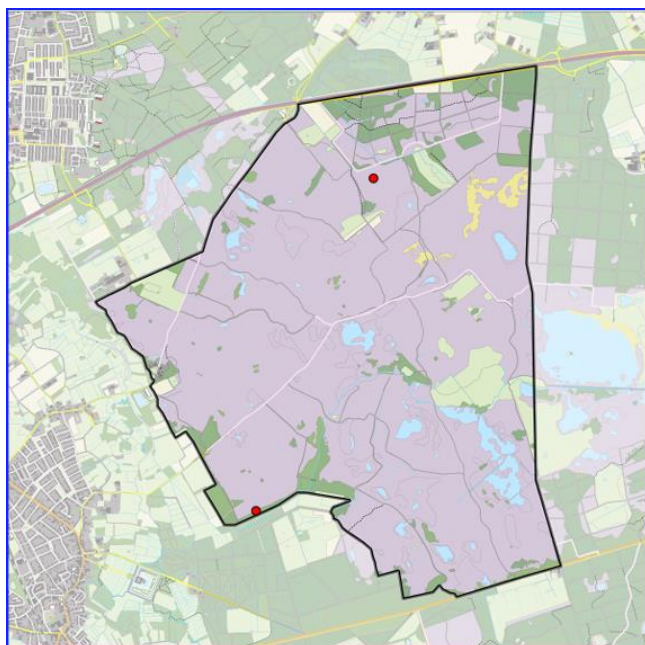
De broedpopulatie:

Nederland: 8700-10.500 (2018-2020)

Brabant: 930-1.130, 11% van Nederland (2018-2020)

Sovon Grote Lijsters ontbreken alleen in grote open en bijna boomloze gebieden in West- en Noord-Nederland, en zijn schaars in stedelijk gebied. De kleinschalige landschappen en bosrijke delen van de hogere zandgronden zijn het dichtst bezet. Rond 1930 was de Grote Lijster alleen in enkele delen van het land een (schaarse) broedvogel. De vestiging en uitbreiding elders hielden ruim een halve eeuw aan. Inzinkingen in de stand traden op na winters waarbij strenge vorst tot diep in Zuidwest-Europa doordrong. Sinds ongeveer 1995 nemen de landelijke aantallen gestaag af. Het verlies van voedselgebieden zal daarbij meespelen: op de hoge gronden zijn vele graslanden verdroogd of omgezet in maïs.

3.4.18 Houtsnip. 2 territoria

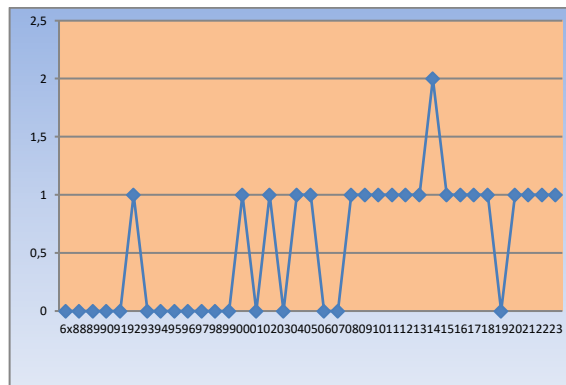
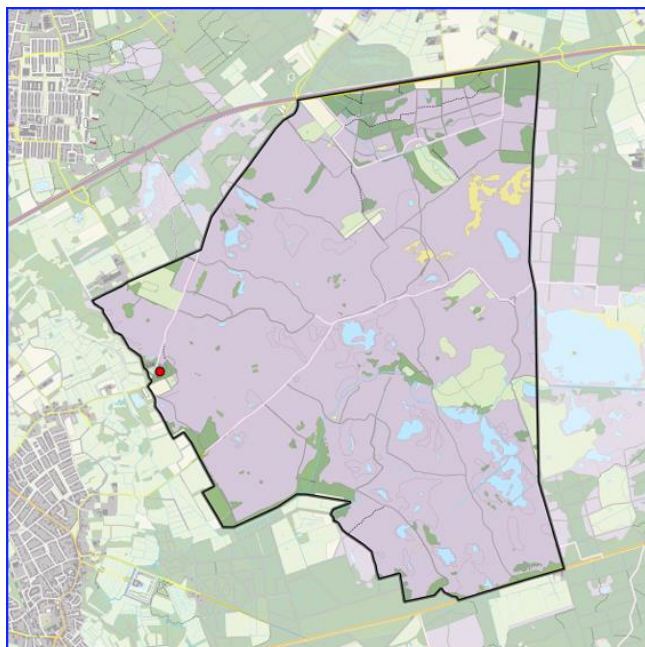

De broedpopulatie:
Nederland: 2000-3500 (2018-2020)

De fusieafstand van de Houtsnip is 1000 meter. Omdat er in de direct aanliggende gebieden in de Herbertusbossen en het Strabrechts Broek ook Houtsnippen zijn geïnventariseerd is hier waarschijnlijk sprake van dubbeltellingen!

Sovon Houtsnippen broeden in bossen van gewoonlijk tenminste enkele tientallen hectares groot. Ze hebben een voorkeur voor bos met open plekken, een plaatselijk natte bodem en een dikke humuslaag. Zeer droge bossen op arme zandgronden zijn vaak niet of dun bezet, uitgestrekte landgoedbossen zijn dat vaak wel. De Houtsnip is lastig te inventariseren door zijn nachtelijke levenswijze; los daarvan zegt het aantal baltsende mannetjes nog niets over het aantal broedende vrouwtjes. Dit maakt het lastig om trends vast te stellen. Sinds ongeveer 1975 zijn naast regionale afnames (deel Veluwe en duinen) ook toenames vastgesteld (vestiging in bossen van Flevoland).

3.4.19 Kerkuil, 1 territorium

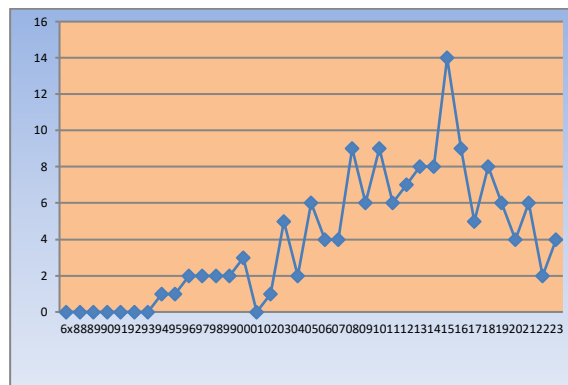
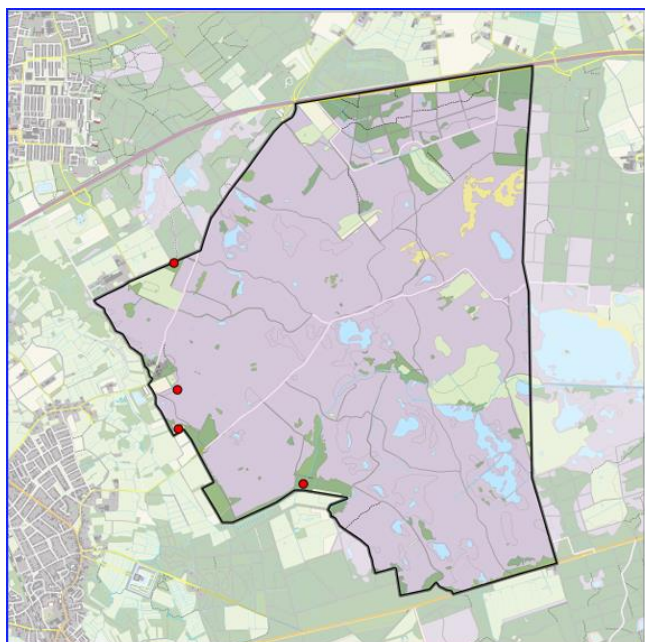

De broedpopulatie:
Nederland: 1500-1600 (2022)
Brabant: 475-545, 17% van Nederland (2020)

Sovon Kerkuilen broeden in het hele land in agrarisch gebied, incidenteel ook in steden. De dichtheden zijn het hoogst in delen van Noordoost- en Oost-Nederland en het laagst in de Randstad. De jaarlijkse aantallen variëren enorm als gevolg van fluctuaties in het voedselaanbod - vooral Veldmuizen - en sterfte; deze kan groot zijn in sneeuwrijke winters maar ook bij aanhoudend koud, winderig en nat weer. De landelijke stand klapte begin jaren zestig in als gevolg van de strengste winter van de twintigste eeuw. Herstel werd vooralsnog gefnuikt door intensivering van agrarisch grondgebruik en het verdwijnen van nestgelegenheid. Intensieve nestbescherming en series van zachte winters brachten de stand terug op het oorspronkelijke peil. Rond 2010 nestelden er in daljaren tenminste 1500 paren en in topjaren rond 3000.

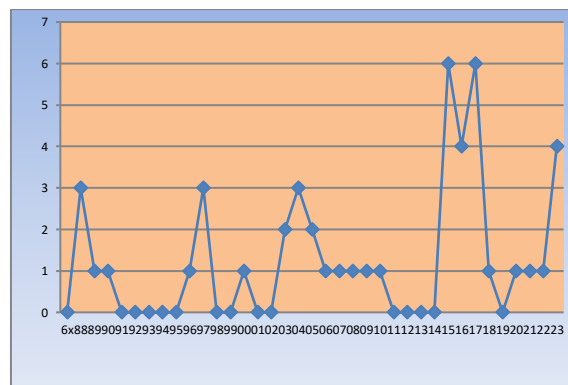
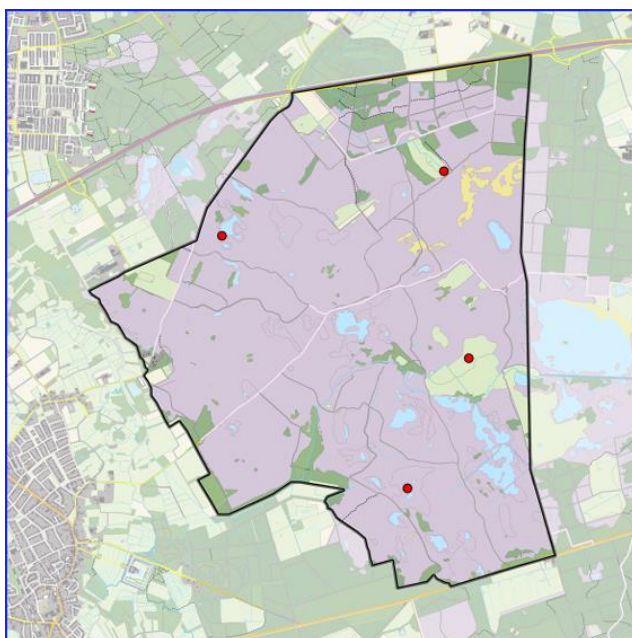
3.4.20 Kleine Bonte Specht, 4 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 5800-7500 (2018-2020)
 Brabant: 1.220-1.590, 21% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Kleine Bonte Specht wordt vaak geassocieerd met oud en gevarieerd loofbos maar kan ook broeden in voormalige grienden, verboste moerassen en hoogstamboomgaarden. Het broedgebied omvat momenteel de duinstreek, delen van het rivierengebied en vrijwel geheel Hoog-Nederland. Sinds ongeveer 1975 breidde deze soort zich sterk uit over Noord-Brabant, Noord-Limburg en Drenthe. Dit proces, parallel aan de uitbreiding van Bosuil en Boomklever, illustreert het ouder worden van het bos in deze provincies. Extensiever bosbeheer en omvorming in natuurlijker bos spelen deze specht eveneens in de kaart. In sommige reeds langer bezette gebieden op de Veluwe en in Zuid-Limburg liep de stand echter om onbekende redenen licht terug.

3.4.21 Kleine Plevier, 4 territoria

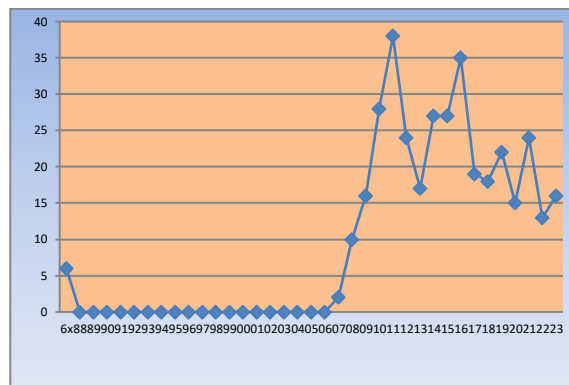
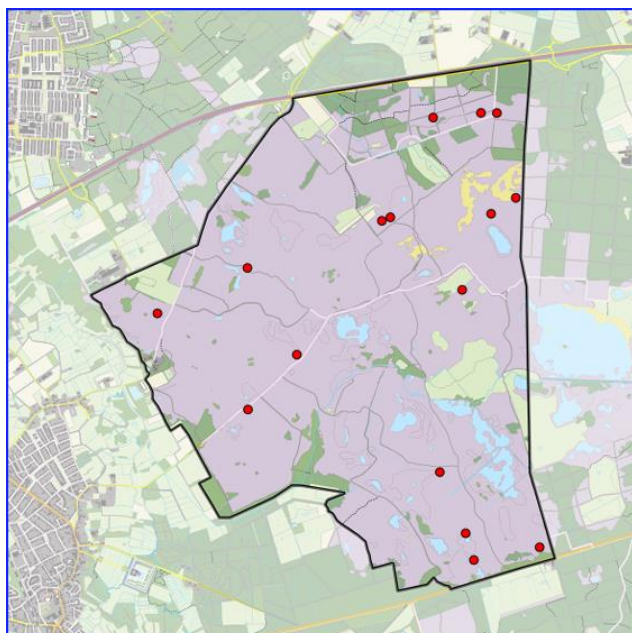

De broedpopulatie:
 Nederland: 1500-2000 (2018-2020)
 Brabant: 160-215, 11% van Nederland (2018-2020)

Sovon Kleine Plevieren nestelen op schaars begroeide grond, vaak in de omgeving van enig ondiep zoet water. Het broedbiotoop varieert van recente natuurontwikkeling en geplagde heide tot afgravingen, bouwterreinen en rivierstranden. Veel van zulke terreinen zijn maar korte tijd geschikt voor broeden. Daardoor kunnen verspreiding en aantallen op lokale schaal jaarlijks opmerkelijk verschillen. In de eerste helft van de twintigste eeuw was de Kleine Plevier een zeldzame broedvogel. De toename daarna is in de hand gewerkt door het beschikbaar komen van nieuw broedbiotoop in het Deltagebied, maar bijvoorbeeld ook door grote bouwprojecten. Landelijk gezien nemen de aantallen nog steeds wat toe, met flinke jaarlijkse schommelingen.

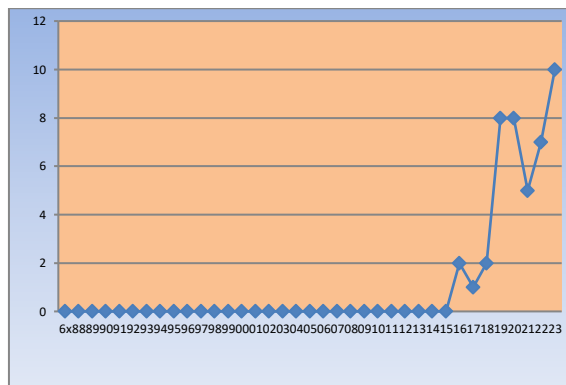
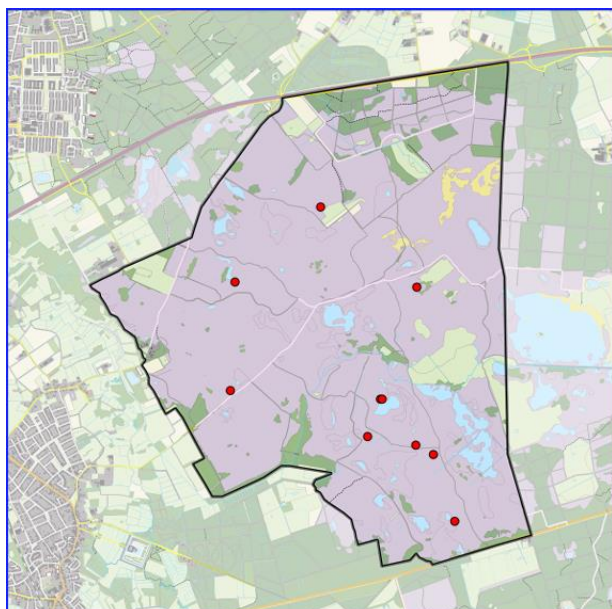
3.4.22 Kneu, 16 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 33.000-55.000 (2018-2020)
 Brabant: 3.130-5.230, 10% van Nederland (2018-2020)

Sovon Kneuen komen in grote delen van het land voor, maar zijn het talrijkst in gebieden met veel bouwland en kruidenvegetaties in Noord-Nederland, Flevoland en Zeeland. Aaneengesloten bos wordt gemeden, het voorkomen in stedelijk gebied is doorgaans schaars en voorbehouden aan nieuwbouwwijken met veel groen. De landelijke verspreiding veranderde weinig sinds 1975. De aantallen kelderden echter. Efficiëntere landbouwmethoden zorgden voor voedselgebrek en verminderde nestgelegenheid.

3.4.23 Koekoek, 10 territoria

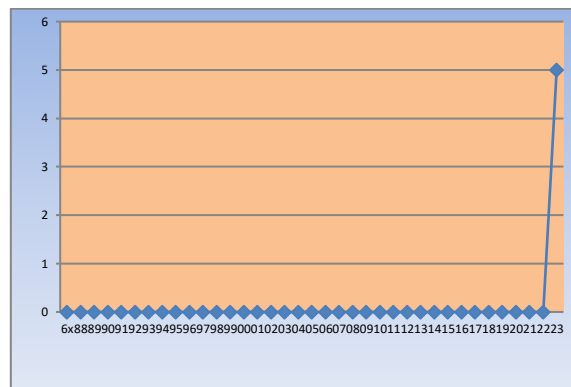
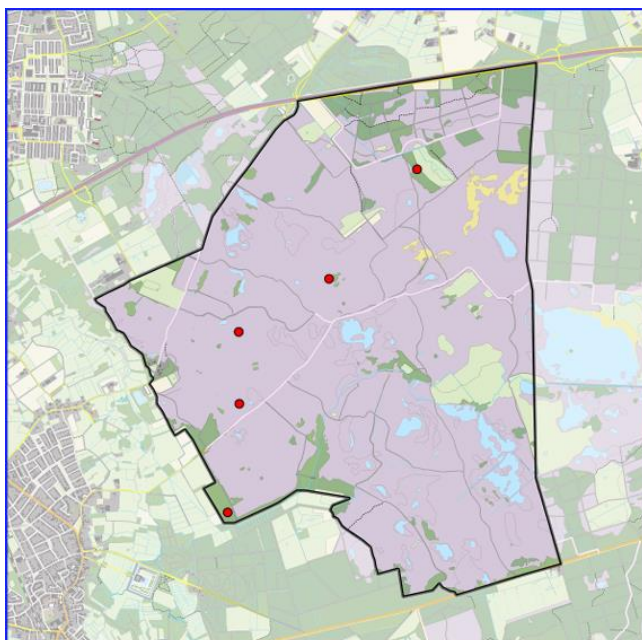

De broedpopulatie:
 Nederland: 5800-7400 (2018-2020)
 Brabant: 915-1.170, 16% van Nederland (2018-2020)

De Koekoek wordt pas sinds 2016 geteld.

Sovon De Koekoek is wijd verbreid in Nederland, maar is nergens talrijk. Hij bereikt de hoogste dichtheden in moerasgebieden en hier en daar in kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. De dichtheid hangt af van het aanbod aan waardvogels. Ieder wijfje specialiseert zich immers op een enkele waardvogelsoort, al legt ze soms ook eieren bij andere soorten. Tegenwoordig vormen Kleine Karekiet, Heggenmus, Graspieper, Witte en Gele Kwikstaart de belangrijkste waardvogels. De stand nam sinds 1985 (en vermoedelijk eerder) flink af, al komt dat door methodologische problemen onvoldoende uit tellingen naar voren. Afname van veel waardvogelsoorten en van voedsel (vooral rupsen) speelt daarbij een hoofdrol.

3.4.24 Kuifmees, 5 territoria

De broedpopulatie:

Nederland: 13.000-17.000 (2018-2020)

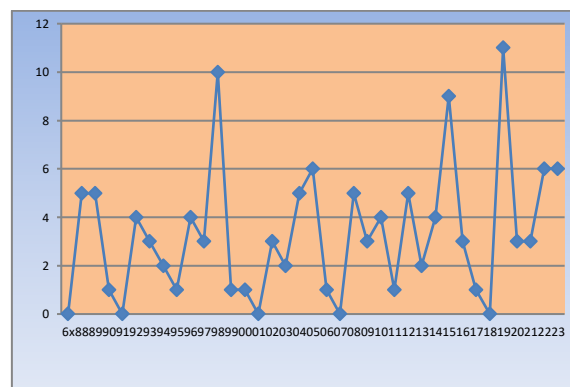
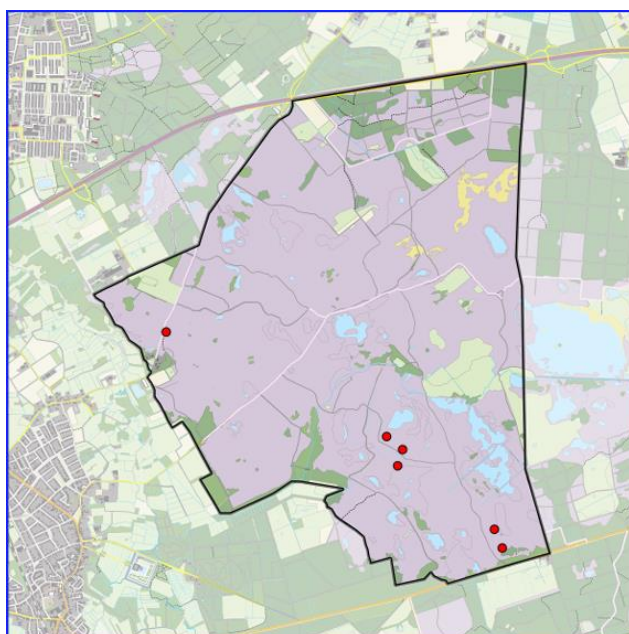
Brabant: 3.600-4.710, 28% van Nederland (2018-2020)

Deze soort is in 2023 voor het eerst geïnventariseerd.

Sovon De broedverspreiding van Kuifmezen overlapt in hoge mate met de verspreiding van dennen. Buiten een min of meer gesloten areaal op de hoge zandgronden komt de soort alleen voor in de Hollandse duinen en op geïsoleerde plekken elders. De verspreiding blijft al tientallen jaren gelijk, al kunnen kleine populaties verschijnen en weer verdwijnen. De landelijke aantallen profiteerden van bosveroudering en minder intensief bosbeheer en namen toe tot omstreeks 1985. Sindsdien groeien ze niet verder en vertonen ze neigingen tot afname. Het omzetten van naaldbosaanplant in natuurlijker loofbos is nadelig voor deze soort.

Als echte standvogel vertoont de Kuifmees zich zelden buiten zijn broedgebied. Incidentele waarnemingen op bijv. de Waddeneilanden geven echter aan dat een enkele vogel enige zwerflust kent.

3.4.25 Kwartel, 6 territoria

De broedpopulatie:

Nederland: 1500-3500 (2018-2020)

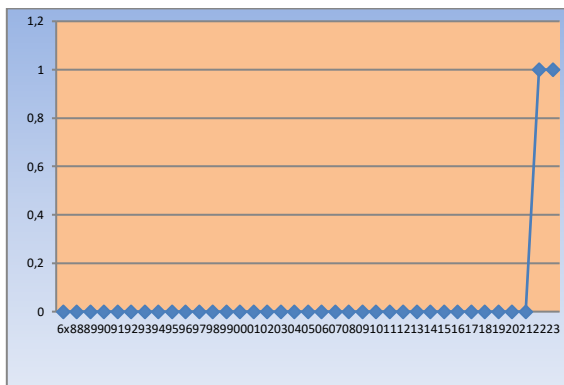
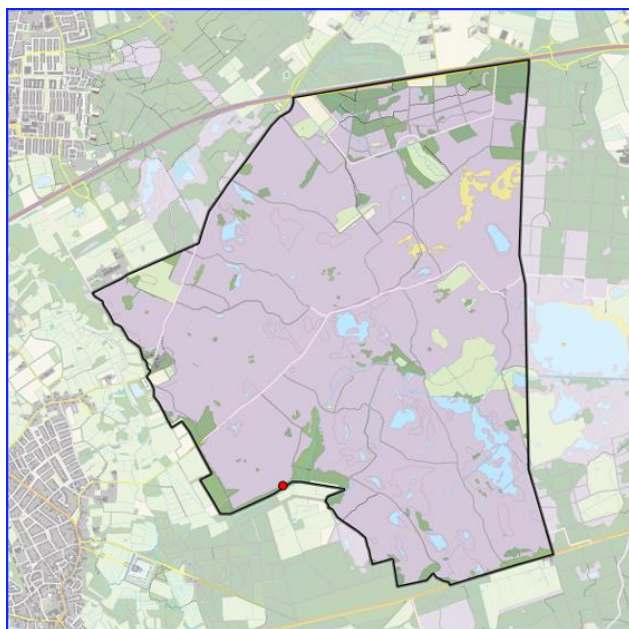
Brabant: 110-270, 8% van Nederland (2018-2020)

Sovon Hoewel Kwartels vooral op de zandgronden van Oost-Nederland voorkomen, kan deze soort regionaal ook op kleigronden in het westen soms talrijk zijn, zoals in de Wieringermeer, Flevoland en Zeeuws-Vlaanderen. De voorkeur gaat uit naar grootschalige open gebieden met een hoog aandeel akkerland, braakliggende gronden of hooiland. Kwartels roepen alleen in de (ochtend)schemering volop en zijn dan ook lastig te inventariseren. Desondanks is wel duidelijk dat de aantallen van jaar op jaar sterk kunnen verschillen. In zulke 'kwarteljaren', die sinds jaar en dag bekend zijn, kunnen de aantallen tienmaal zo hoog zijn als in het voorgaande of volgende jaar. Voorbeelden van topjaren zijn 1989, 1997, 2008 en 2011. In vergelijking met de Patrijs, die deels in dezelfde gebieden leeft, doet de Kwartel het relatief goed. Verspreiding en aantallen bleven in de afgelopen tientallen jaren op peil of namen zelfs toe, terwijl

de Patrijs een kwijnend bestaan leidt. Het is echter onduidelijk in hoeverre de bij ons opduikende Kwartels daadwerkelijk en met succes tot broeden komen.

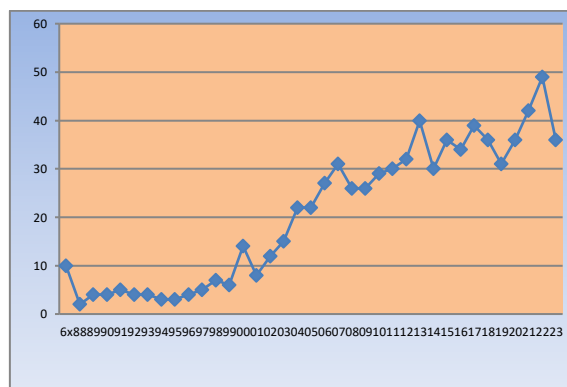
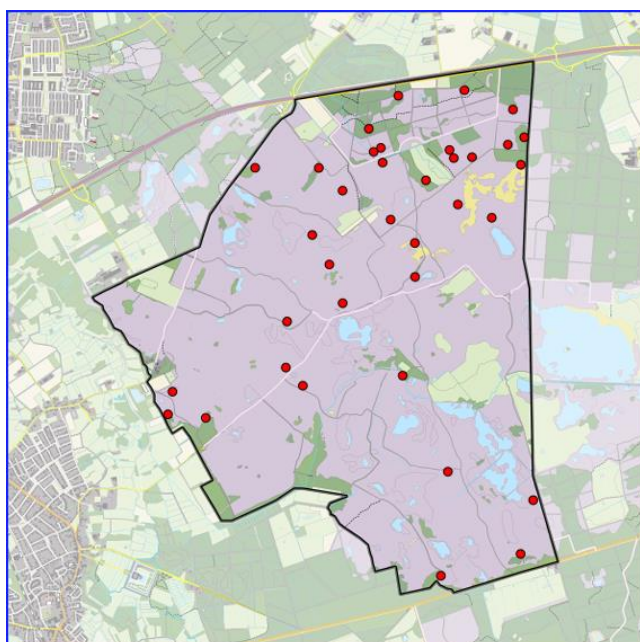
3.4.26 Middelste Bonte Specht, 1 territorium

De broedpopulatie:
 Nederland: 1300-1800 (2019)
 Brabant: 155-220, 12% van Nederland (2019)

Sovon In het grootste deel van de twintigste eeuw was de Middelste Bonte Specht een zeldzaamheid. Van de negen broedgevallen tot en met 1995 stammen de meeste uit Twente rond 1960. Vanaf 1996 nestelt de soort jaarlijks in het land, in sterk toenemende aantallen. Na de eeuwwisseling steeg het aantal vlot van enkele tientallen naar vele honderden broedparen. De verspreiding bleef aanvankelijk beperkt tot Zuid-Limburg, gevolgd door Twente, de Achterhoek, het Rijk van Nijmegen en Noord-Brabant. De soort rukt nog steeds verder naar het noordwesten op. Deze expansie past binnen een uitbreidingsgolf die ook in Duitsland en België opviel. Hij werd bevorderd door het ouder worden van bos en extensiever bosbeheer, met een grotere tolerantie van dood of stervend hout.

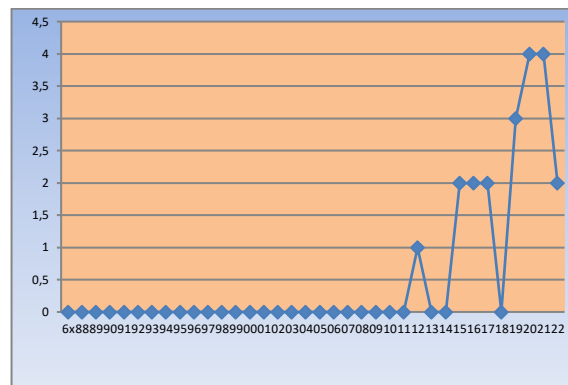
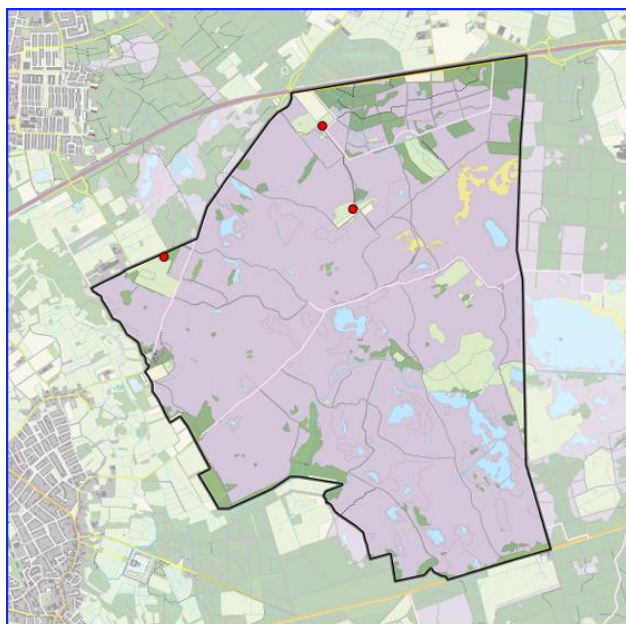
3.4.27 Nachtzwaluw, 36 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 3000-4100 (2018-2020)
 Brabant: 870-1.200, 29% van Nederland (2018-2020)

Sovon Op enkele paren in de duinstrook na broeden alle Nachtzwaluwen op de zandgronden van Oost- en Zuid-Nederland. De soort nestelt hier op heidevelden met enige opslag, aan randen van stuifzanden en regionaal op open plekken in naaldbos. De Veluwe, Noord-Brabant en Noord-Limburg nemen een groot deel van de landelijke populatie voor hun rekening. De stand van de Nachtzwaluw nam vanaf 1950 of eerder af, onder andere door ontginning van broedgebieden. Deze afname hield lang aan en de soort verdween in het laatste kwart van de twintigste eeuw uit veel kleine of geïsoleerd liggende heidevelden. Sindsdien herstelden de landelijke aantallen spectaculair, maar de verloren gegane terreinen werden niet allemaal opnieuw bezet. De recente opleving is deels bevorderd door selectieve boskap en andere vormen van heideherstel die tot vergroting van broedhabitat leiden.

3.4.28 Putter, 3 territoria

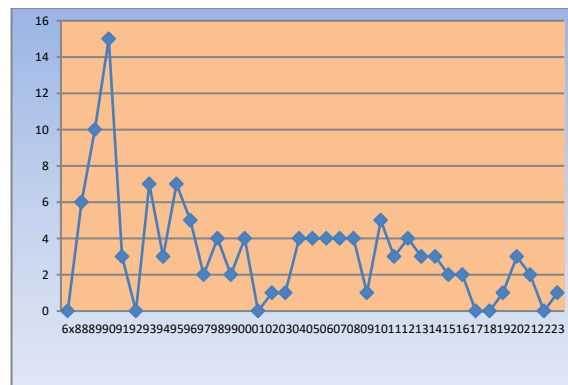
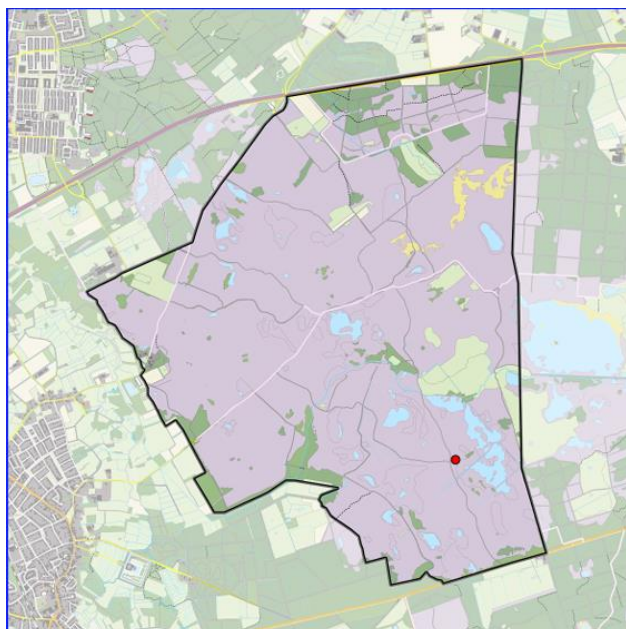
De broedpopulatie:

Nederland: 46.000-58.000 (2018-2020)

Brabant: 4.780-6.040, 10% van Nederland (2018-2020)

Sovon Putters zijn het meest algemeen in Laag-Nederland, in stedelijk gebied met groene wijken en boerenland met erf- en wegbeplanting of boomgaarden. Van hieruit hebben ze zich vanaf 1975 spectaculair in oostelijke richting uitgebreid, met name op kleiige gronden. Het is in feite de stroomversnelling van een proces dat al meer dan een halve eeuw bekend is en nog steeds doorzet. Kleine verliezen langs de oostgrens (mogelijk een andere ondersoort) vallen hierbij in het niet.

3.4.29 Ransuil, 1 territorium

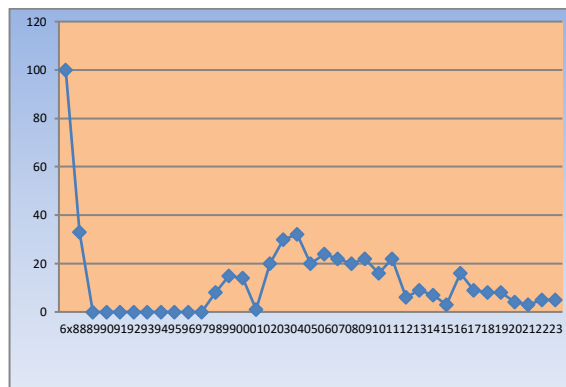
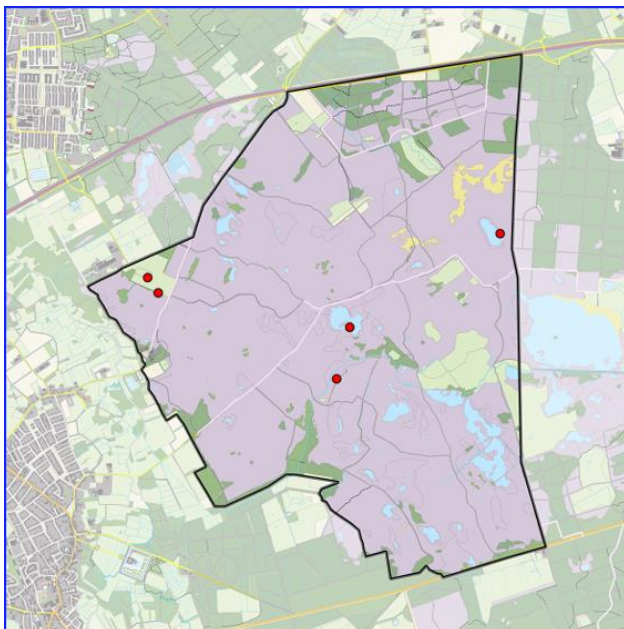
De broedpopulatie:

Nederland: 2100-3000 (2018-2020)

Sovon Ransuilen broeden in allerlei landschappen maar mijden grote bossen, boomloze gebieden en steden. De dichtheden zijn vrijwel overal laag, hoewel de aanwezigheid lastig vast te stellen is. De stand is sterk afgenomen sinds ongeveer 1985. De soort verdween uit de grote bossen op de zandgronden, waar hij voorheen een normale broedvogel was. Hierbij speelt intensieve predatie op jonge en oude Ransuilen door Haviken een belangrijke rol. Bovendien wordt het agrarisch cultuurlandschap dermate intensief benut dat florerende (veld)muizenpopulaties een uitzondering worden, een uitzonderlijk jaar daargelaten. Lokaal werd nestgelegenheid schaars door afnemende aantallen Zwarte Kraaien en Eksters (nestleveranciers).

3.4.30 Rietgors, 5 territoria

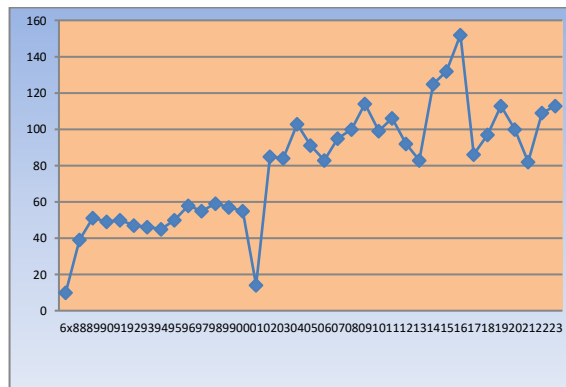
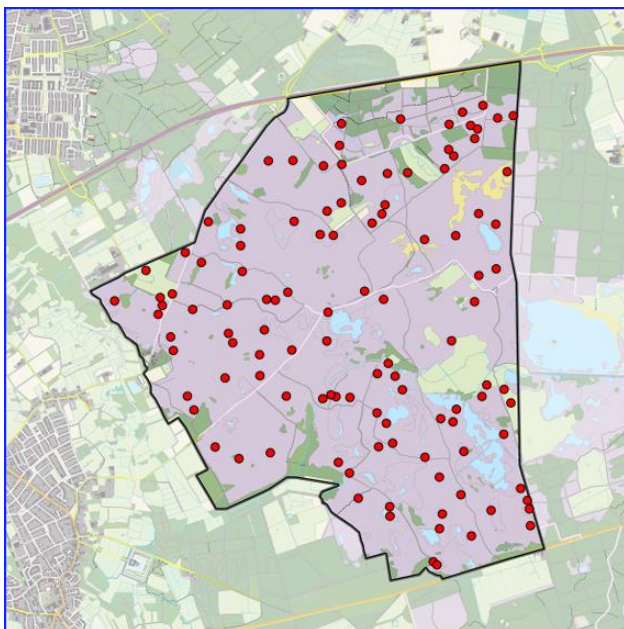
De broedpopulatie:

Nederland: 67.000-125.000 (2018-2020)

Brabant: 5.820-10.880, 9% van Nederland (2018-2020)

Sovon Rietgorzen bewonen een waaier van landschappen, van moerassen tot kwelders en boerenland met door riet omzoomde sloten en kanalen. De soort is het talrijkst in de natste regio's, de moerasrijke streken van Laag-Nederland. Op de hoge gronden is het voorkomen meer beperkt tot beekdalen, hoogveengebieden en natte heide. Hier verloor de Rietgors in boerenland veel terrein sinds 1975, onder meer door ontwatering en het verdwijnen van natte overhoekjes. Landelijk valt dit in het niet bij de aantalsontwikkeling in West- en Noord-Nederland, die licht positief is.

3.4.31 Roodborsttapuit, 113 territoria

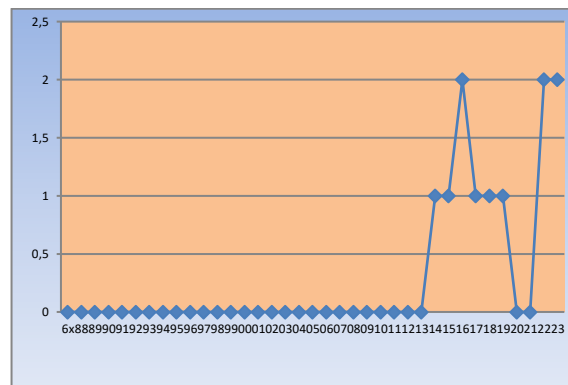
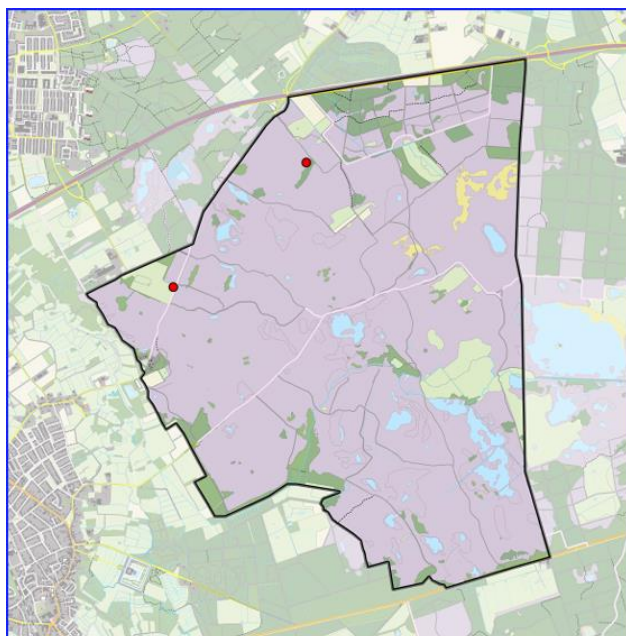
De broedpopulatie:

Nederland: 18.000-22.000 (2018-2020)

Brabant: 4.330-5.310, 24% van Nederland (2018-2020)

Sovon Roodborsttapuiten broeden vooral op de hoge zandgronden, in de volledige kuststrook inclusief de Waddeneilanden en in Zeeuws-Vlaanderen. Ze bewonen zowel open boerenland met greppels en ruige wegbermen als natuurgebieden (heide, hoogveen, duin). Aan de rand van stedelijk gebied worden braakliggende gronden bezet. Aantallen en verspreiding namen vanaf ongeveer 1975 sterk af, vooral in het boerenland. De soort verdween zelfs in bepaalde regio's als de oostelijke Achterhoek en Zuid-Limburg. Sinds ongeveer 1990 volgde een verrassend en krachtig herstel, dat nog steeds aanhoudt. In het boerenland profiteert de soort van kleinschalige ingrepen als extensiever bermbeheer en renaturering van beekdalen. In natuurgebieden was het terugdringen van bosopslag in het voordeel van de Roodborsttapuit.

3.4.32 Spotvogel, 2 territoria

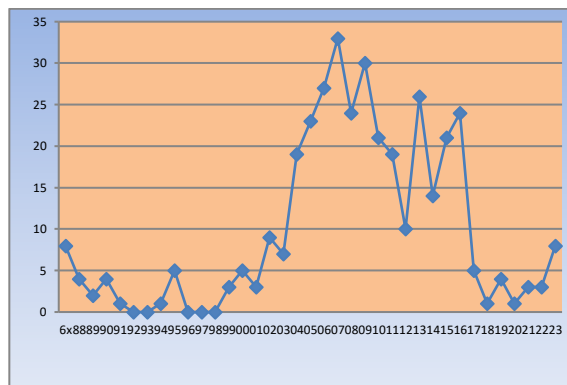
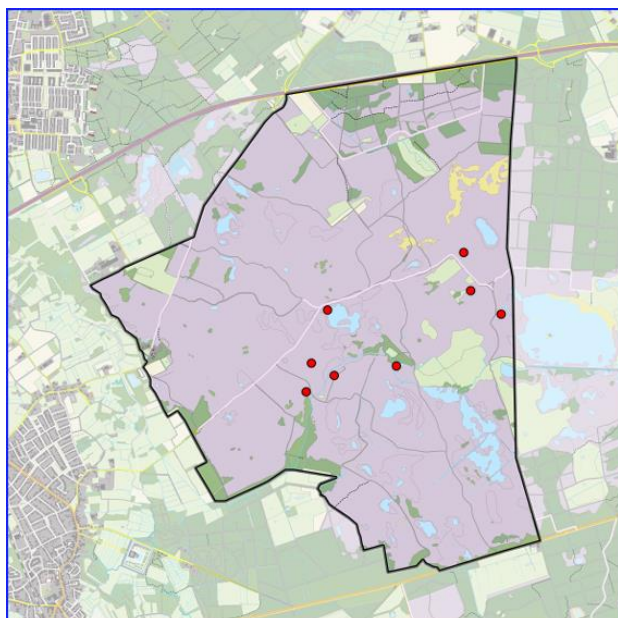
De broedpopulatie:

Nederland: 12.000-18.000 (2018-2020)

Brabant: 1.420-2.150, 12% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Spotvogel broedt door het hele land, met een voorkeur voor klei- en veengronden. In tegenstelling tot de meeste zangers wordt open boerenland met erfbeplanting en singels geprefereerd boven bosgebieden. Jonge aanplant (loofbos) kan echter tijdelijk dicht bezet zijn, ook in stedelijk gebied (parken in aanleg). De landelijke aantallen nemen sinds 1975 of eerder af. Dit vormt onderdeel van een proces dat heel West-Europa beslaat. Het wijst op noordwaartse verschuiving van broedgebied, mogelijk door klimatologische oorzaken. De afname bij ons heeft niet te maken met concurrentie met de naar het noorden oprukkende Orpheusspotvogel.

3.4.33 Sprinkhaanzanger, 8 territoria

De broedpopulatie:

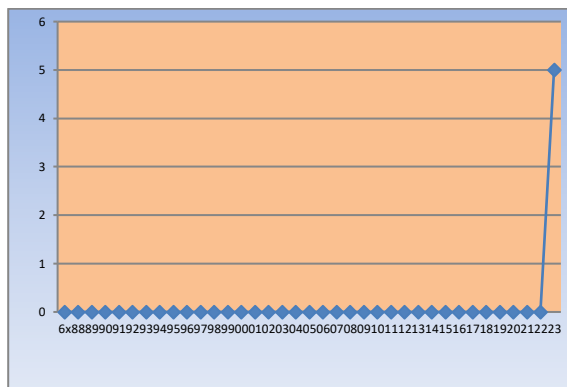
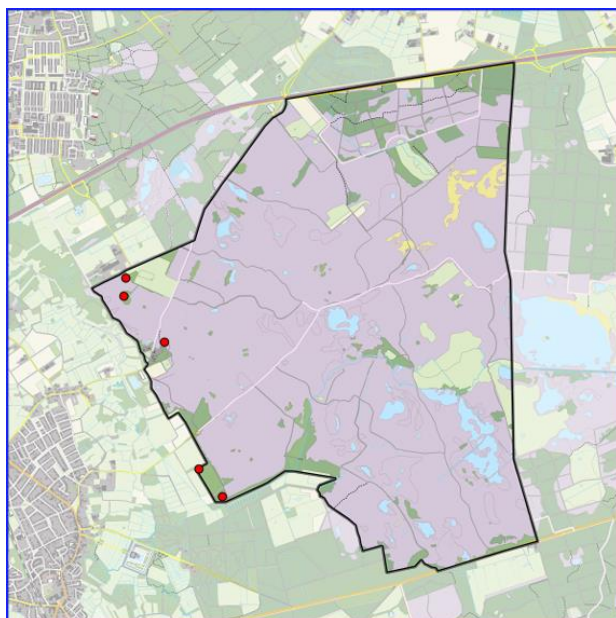
Nederland: 5000-6100 (2018-2020)

Brabant: 470-575, 9% van Nederland (2018-2020)

Sovon Sprinkhaanzangers broeden door het hele land in open moerassige vegetaties met een niet te hoge waterstand. Ze zijn vooral goed vertegenwoordigd in West- en Noord-Nederland, waar ze lokaal talrijk kunnen zijn in regelmatig gemaaid riet in het laagveengebied of, maar dan tijdelijk, in verdrogende moerassen. Per gebied kunnen de aantallen jaarlijks opvallend schommelen. Dit is deels een gevolg van het terreinbeheer of de waterstand, maar hang vermoedelijk deels ook samen met de situatie in de West-Afrikaanse overwinteringsgebieden. De landelijke stand nam in de afgelopen tientallen jaren duidelijk toe.

3.4.34 Staartmees, 5 territoria

De broedpopulatie:

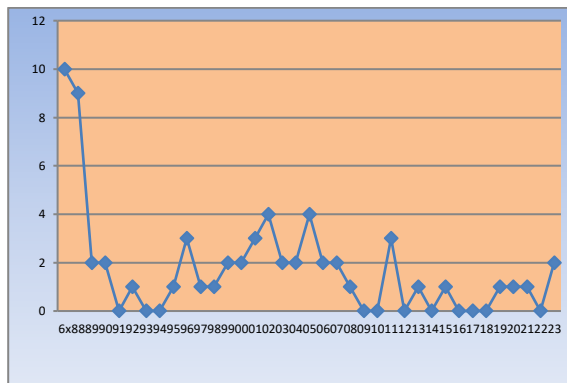
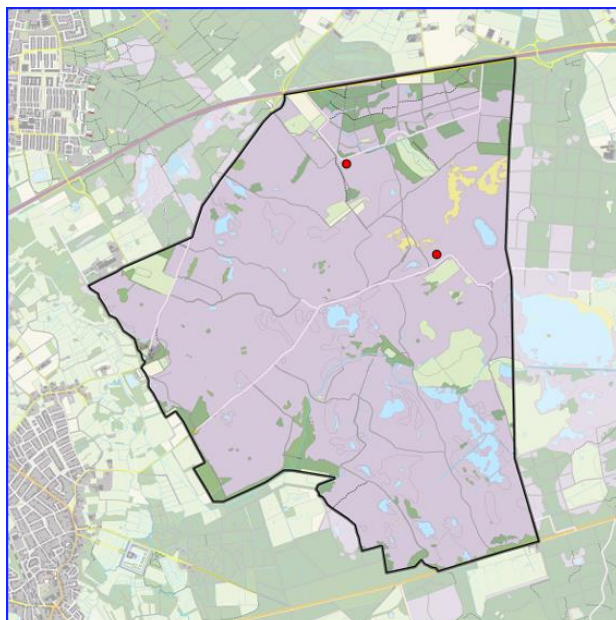
Nederland: 20.000-25.000 (2018-2020)

Brabant: 3.460-4.330, 17% van Nederland (2018-2020)

Deze soort is in 2023 voor het eerst geïnventariseerd.

Sovon Staartmezen zijn op de hoge gronden gewone broedvogels in bossen, tuinen en parken met voldoende ondergroei. In het westen en noorden van het land bleef het voorkomen lange tijd grotendeels beperkt tot de duinen, moerasbos en stedelijk gebied. In het laatste kwart van de twintigste eeuw heeft de soort zich hier uitgebreid dankzij uitbreiding van steden en bosaanplant in voorheen open landschap. De soort lijkt weinig last te hebben van koude winters, tenzij die met veel ijzel gepaard gaan. De landelijke aantallen namen om onbekende redenen af in de jaren negentig en schommelen sindsdien op lager niveau.

3.4.35 Tapuit, 2 territoria

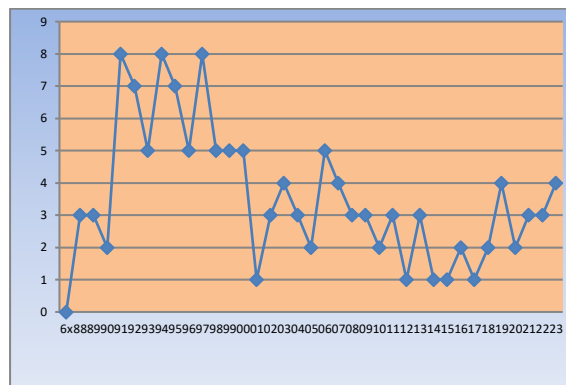
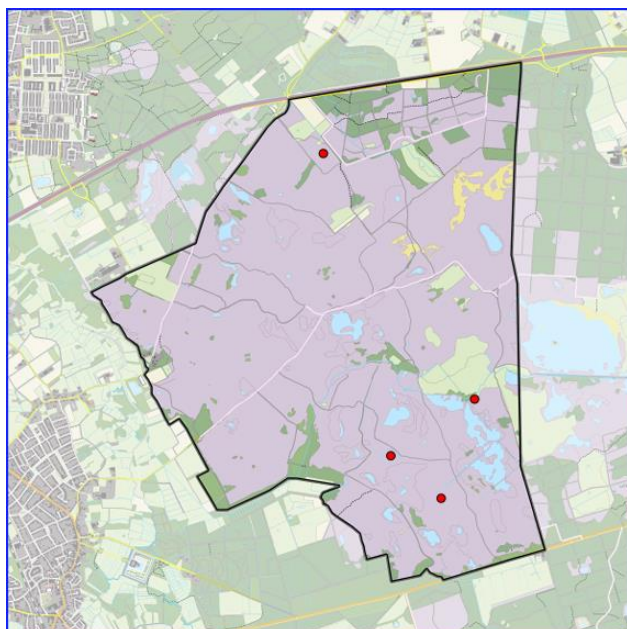
De broedpopulatie:

Nederland: 360-440 (2020)

Brabant: 16-20, 5% van Nederland (2020)

Sovon In de broedtijd zijn Tapuiten bijna alleen nog te vinden in de duinstrook ten noorden van het Noordzeekanaal, op de Waddeneilanden en in stuifzand- en heidegebieden op de grens van Friesland en Drenthe. Broedgevallen elders zijn zeldzaam geworden. De verspreiding rond 1975 was veel ruimer, in het bijzonder in de zuidhelft van het land. De aantallen kelderden van ruim 2000 paartjes rond die tijd naar minder dan 300 sinds de eeuwwisseling. Heide- en stuifzandgebieden raakten ongeschikt door vergrassing of vermossing van de bodem. Konijnen, belangrijke leveranciers van nestholten, werden gedecimeerd door ziektes. Grootschalig herstel van stuifzand leidde met name op het Aekingerzand tot een (tijdelijke?) opbloei van de aantallen.

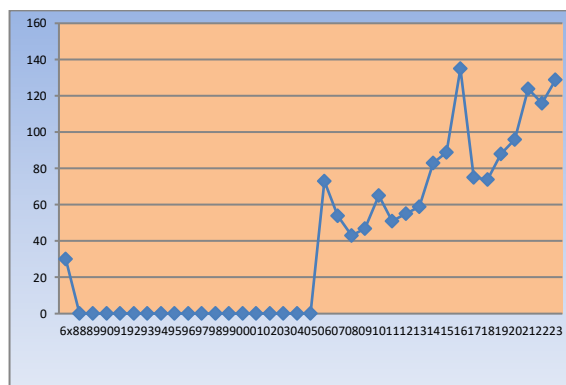
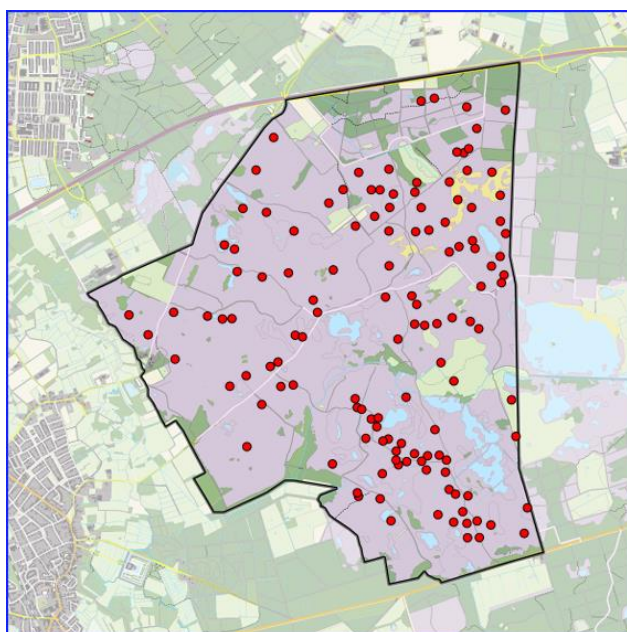
3.4.36 Torenvalk, 4 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 3800-7700 (2018-2020)
 Brabant: 435-890, 12% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Torenvalk broedt in het hele land, met een voorkeur voor open landschappen, soms ook in bebouwd gebied. Het broeden in bosranden, enkele tientallen jaren geleden nog heel gewoon, komt vrijwel niet meer voor. Veel paren nestelen in speciaal voor de soort gemaakte nestkasten. Lange tijd was de Torenvalk de talrijkste in Nederland broedende roofvogel, maar tegenwoordig bezet de Buizerd die positie. De landelijke aantallen namen af rond 1960 door gebruik van landbouwvergif maar herstelden daarna. Sinds ongeveer 1990 nemen ze voortdurend af, met kleine tijdelijke oplevingen in veldmuissrijke jaren. Steeds intensiever grondgebruik maakt grote delen van het boerenland ongeschikt voor Torenvalken: er is onvoldoende voedsel.

3.4.37 Veldleeuwerik, 129 territoria

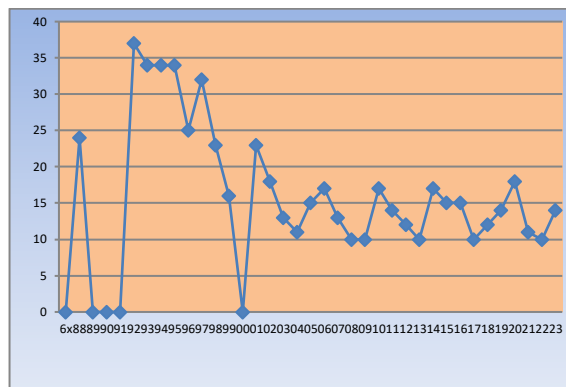

De broedpopulatie:
 Nederland: 34.000-44.000 (2018-2020)
 Brabant: 2.990-3.880, 9% van Nederland (2018-2020)

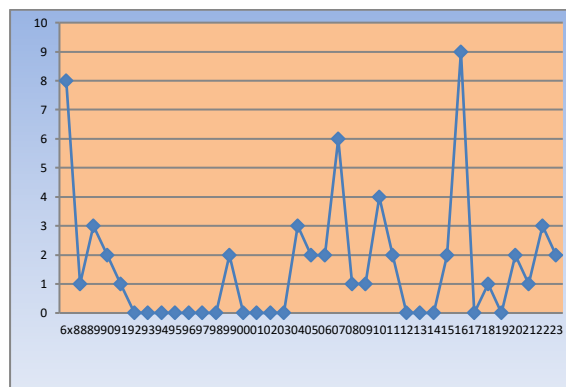
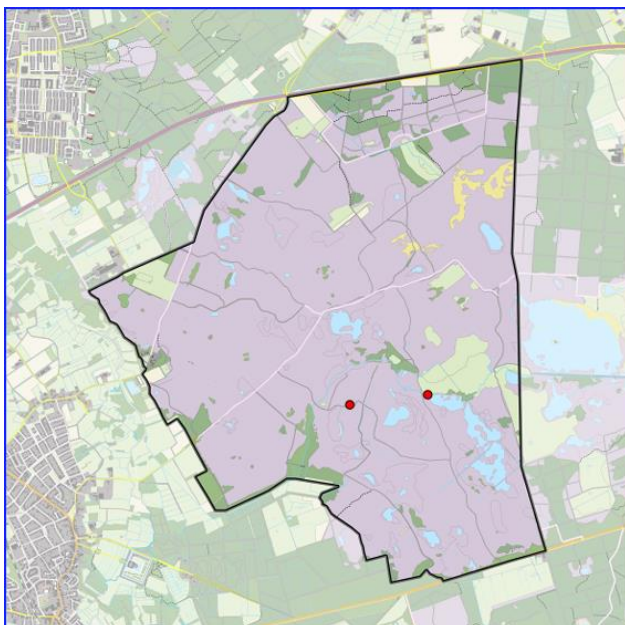
Sovon De Veldleeuwerik was rond 1975 nog een volstrekt normale broedvogel van het boerenland. Het was een van de talrijkste en meest verspreide broedvogels van Nederland. Sindsdien ging het hard bergafwaarts en de huidige populatie is maar een schim van die van weleer. De afname trof vooral graslandgebieden en in mindere mate akkerland. De Veldleeuwerik bleek hier niet opgewassen tegen de moderne, zeer intensieve landbouw. De afname in heidegebieden ging wat minder hard, en plaatselijk handhaaft de soort zich hier redelijk in licht vergaste terreinen.

Veldleeuwerik Noord, 14 territoria

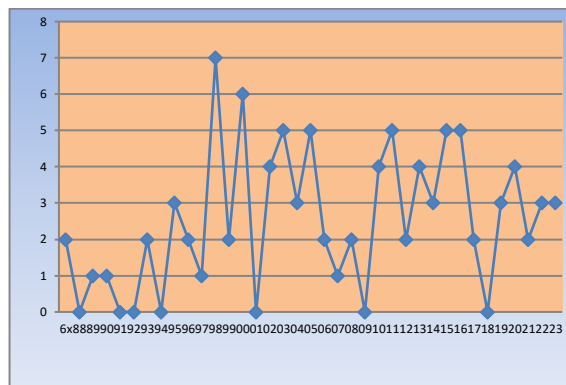
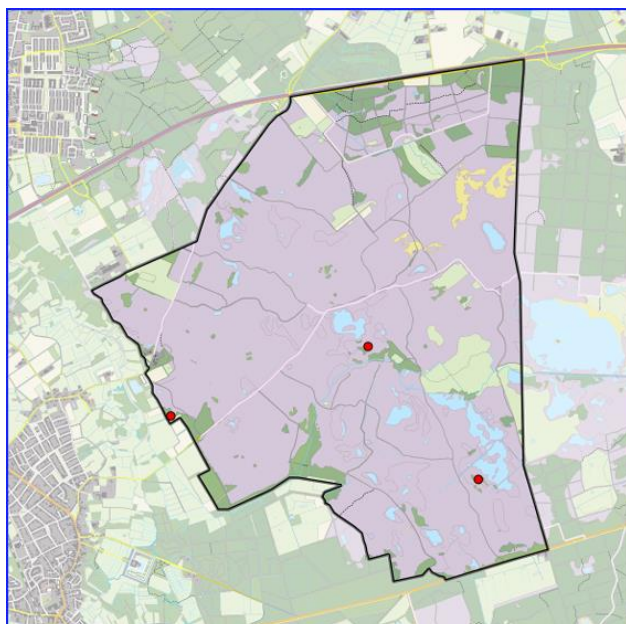
3.4.38 Watersnip, 2 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 900-1450 (2018-2020)
 Brabant: 50-85, 6% van Nederland (2018-2020)

Sovon De lange snavel van de Watersnip heeft zachte grond nodig om in te boren. Daarom nestelen Watersnippen alleen in natte graslanden op veengronden, gemaaide rietlanden en in natte heischrale terreinen. Bolwerken, zoals in de Zaanstreek en Noordwest-Overijssel zijn zeldzaam geworden. Dat heeft alles van doen met ontwatering. Hierdoor neemt de soort al vele tientallen jaren in aantal af en komt hij in boerenland alleen voor indien het waterpeil kunstmatig hoog gehouden wordt. De ooit forse Nederlandse broedpopulatie, die rond 1970 mogelijk 10.000 paartjes telde, is gedecimeerd en de soort is verdwenen uit grote delen van het land.

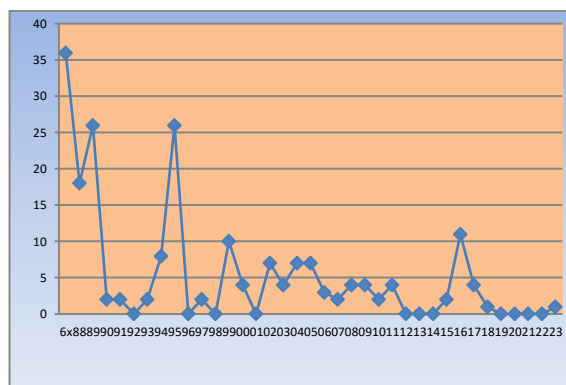
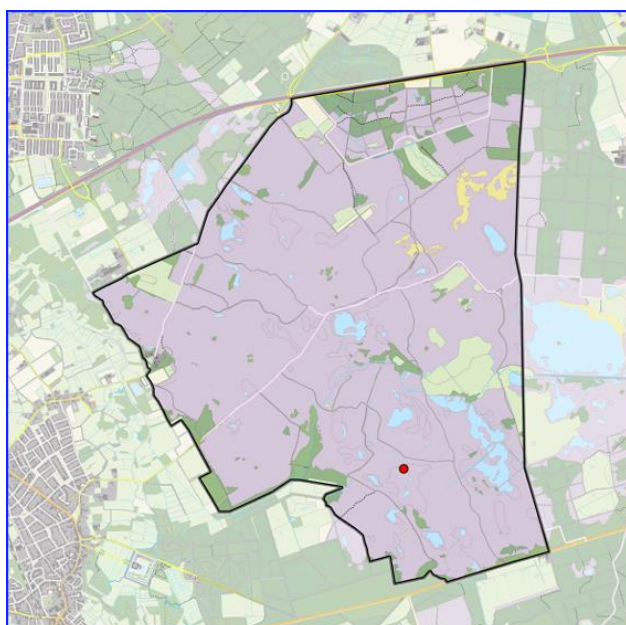
3.4.39 Wielewaal, 3 territoria

De broedpopulatie:
 Nederland: 1700-3100 (2018-2020)
 Brabant: 205-385, 12% van Nederland (2018-2020)

Sovon Wielewalen zijn gebonden aan loofbomen en zijn het talrijkst in broekbos en ouder populierenbos. Op drogere gronden heeft de soort een sterke voorkeur voor zomereiken en, meer regionaal (Peel) berken. Sinds ongeveer 1975 verdween de Wielewaal uit veel gebieden op de zandgronden, waar hij voorheen ook in gemengd bos nestelde. In Laag-Nederland boekte hij lokaal enige terreinwinst, vooral in moerasbos. In Flevoland huisden tijdelijk hoge dichtheden, maar sinds 1990 is de soort hier sterk afgenomen. De afname houdt vrijwel zeker verband met factoren in zowel de broedgebieden (verdroging van bossen, voedselarmoede in agrarisch cultuurland) als de trek- en overwinteringsgebieden (ontbossing, jacht).

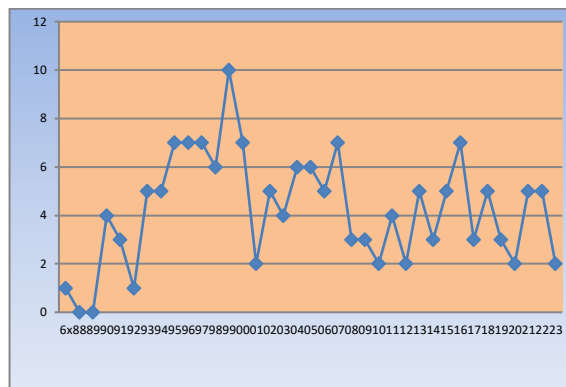
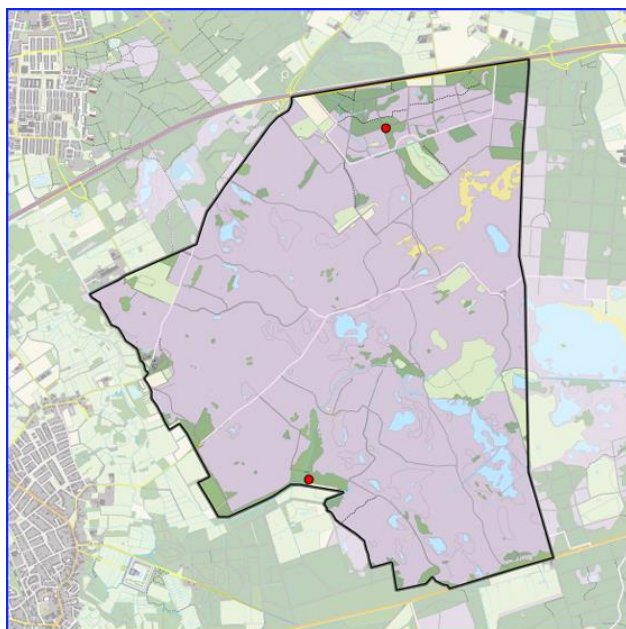
3.4.40 Wintertaling, 1 territorium

De broedpopulatie:
 Nederland: 1100-1350 (2018-2020)
 Brabant: 135-175, 13% van Nederland (2018-2020)

Sovon De meeste Wintertalingen broeden in vennen en in mindere mate andere plassen op de hoge zandgronden. In het westen en noorden van het land is deze soort, buiten de duinen (vooral Waddeneilanden) schaars, al nestelt hij lokaal in graslandpolders. De aantallen schommelen sterk van jaar tot jaar, waarbij ze doorgaans het laagst zijn na een strenge winter gevolgd door een droog voorjaar. Op de lange termijn gezien nemen de landelijke aantallen af en krimpt de verspreiding in. Dit houdt voor een deel verband met verdroging van broedplaatsen. Het via terreinmaatregelen hoog houden van de waterstand in natuurgebieden is doorgaans gunstig voor de Wintertaling.

3.4.41 Zwarte Specht, 2 territoria

De broedpopulatie:

Nederland: 700-1100 (2018-2020)

Brabant: 180-290, 26% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Zwarte Specht vestigde zich rond 1913 in Nederland en breidde zich vanuit het oosten van het land snel uit. De huidige verspreiding bestrijkt nagenoeg alle grotere bossen op de zandgronden van Oost- en Zuid-Nederland. De aanwezigheid van oude beuken, een geliefde nestboom, is daarbij niet per se vereist. De vestigingen in de duinstreek vanaf de jaren zeventig verdwenen weer rond de eeuwwisseling. De landelijke stand was vermoedelijk rond 1985 op een hoogtepunt. Sindsdien nam de soort wat af in delen van Noordoost-Nederland, misschien door overschakeling op een ander bosbouwsysteem met minder grote kaalslagen (en daardoor minder voedsel) en predatie door Haviken.

3.4.42 Ontbrekende soorten in 2023

De volgende soorten waren in 2023 niet maar in de voorgaande jaren wel aanwezig als broedvogel: Havik, Grauwe Vliegenvanger

3.4.43 Nieuwe soorten in 2023

De volgende soorten zijn in 2023 voor het eerst geïnventariseerd omdat ze nu opgenomen zijn in de BMP lijst: Bosrietzanger, Kuifmees, Staartmees.

4 Bijlagen

4.1 Bijlage 1: Bijzondere Vogels Strabrechtse Heide 2023

Dit overzicht bevat bijzondere vogelwaarnemingen die gemaakt zijn op de Strabrechtse Heide. Hierin zijn ook opgenomen de waarnemingen van bijzondere soorten van de telpost tussen het Grafven en het Beuven¹⁰.

Omdat dit verslag in het najaar van 2023 verschijnt en nog maar gegevens tot en met september beschikbaar zijn is de lijst voortaan met waarnemingen van oktober van het vorige jaar tot en met september van 2023

Maand	Datum	Soort	Bijzonderheden
2022			
Oktober	1	Kemphaan	2 stuks vlogen bij de telpost
		Kleine Strandloper	2 stuks vlogen bij de telpost
		Beflijster	1 exemplaar vloog nabij de telpost
	4	Rode Wouw	3 stuks vlogen bij de telpost
		Slechtvalk	1 exemplaar vloog bij de telpost
	5	Rode Wouw	2 stuks vlogen bij de telpost
		Steppekiekendief	1 exemplaar vloog nabij het Henneven
		Zilverplevier	1 exemplaar vloog bij de telpost
		Kruisbek	1 exemplaar vloog bij de telpost
		Kruisbek spec.	10 stuks spec. vlogen bij de telpost
		Waterpieper	1 exemplaar vloog bij de telpost
	6	Goudplevier	1 exemplaar vloog bij de telpost
	9	Rode Wouw	2 stuks vlogen bij de telpost
		Waterpieper	1 exemplaar vloog bij de telpost
	10	Steppekiekendief	1 exemplaar vloog nabij het Henneven
	13	Blauwe Kiekendief	1 exemplaar vloog nabij de weitjes
	16	Blauwe Kiekendief	2 stuks vlogen bij de telpost
		Rode Wouw	1 exemplaar vloog bij de telpost
		Zwarte Wouw	1 exemplaar vloog bij de telpost
		Raaf	2 stuks waren nabij de telpost
	19	Goudplevier	1 exemplaar vloog bij de telpost
		Klapekster	1 exemplaar vloog bij de telpost
	21	Rode Wouw	1 exemplaar vloog bij de telpost
		Lammegier	1 exemplaar vloog nabij het Kranenmeer
	22	Zwarte Ooievaar	1 exemplaar vloog bij de telpost
	26	Raaf	1 exemplaar
	28	Slechtvalk	1 exemplaar nabij het Beuven
	29	Toendrarietgans	Zeker 100 stuks verbleven op het Beuven
		Klapekster	1 exemplaar werd waargenomen
	30	Rode wouw	1 exemplaar vloog over
november	5	Casarca	1 exemplaar nabij het Witven
	12	Blauwe kiekendief	1 mannetje jagend tussen Grafven en Beuven
	14	Raaf	2 stuks nabij het Beuven
		Blauwe kiekendief	1 vrouwtje jagend bij de telpost
	19	Kraanvogel	3 stuks nabij het Starven
	20	Kleine Zwaan	2 stuks op het Beuven
		Raaf	1 exemplaar nabij het Meerloomeer
	23	Slechtvalk	1 exemplaar bij het Beuven
	30	Velduil	1 exemplaar bij de telpost
december	2	Rode Wouw	1 exemplaar jagend bij het Witven
	6	Klapekster	2 stuks op de heide

¹⁰ De meeste gegevens komen van de site <http://strabrechtseheide.nl/telpost.htm?trektellen> en <https://waarneming.nl/>. Enkel de bijzondere soorten en de bijzondere aantallen zijn over genomen. Gegevens gaan maar tot 19 oktober, de dag van publiceren van dit rapport.

Maand	Datum	Soort	Bijzonderheden
	11	Rode Wouw	1 exemplaar bij de telpost
	17	Klapekster	Bij de jaarlijkse simultaantelling ¹¹ werden er 6 Klapeksters waargenomen.
	18	Klapekster	1 exemplaar nabij de telpost
	21	Klapekster	1 exemplaar nabij het Waschven
	22	Raaf	1 exemplaar nabij het Henneven
	27	Slechtvalk	1 exemplaar bij het Beuven
2023			
februari	4	Klapekster	Bij de jaarlijkse simultaantelling werden er 6 Klapeksters waargenomen. Tot eind april werden er nog regelmatig Klapeksters op diverse plaatsen op de heide waargenomen.
	21	Topper	4 stuks hebben op het Beuven overnacht
		Blauwe Kiekendief	1 mannetje vloog nabij Beuven Zuid. Waarschijnlijk dezelfde vogel vloog een half uur nadien nabij het Beuven
maart	10	Kraanvogel	86 stuks vlogen nabij de telpost
		Ooievaar	64 stuks vlogen nabij de telpost
		Rode Wouw	22 stuks vlogen nabij de telpost
april	5	Stellers Zeearend	1 Stellers Zeearend vloog nabij de telpost
	9	Beflijster	5 stuks waren nabij de telpost
	22	Steltkluut	4 stuks foerageerden op het Beuven
	30	Smelleken	1 Smelleken vloog nabij de telpost
mei	6	Visarend	1 Visarend ter plaatse op het Beuven
		Wespendief	2 stuks vlogen nabij de telpost
		Boomvalk	2 stuks vlogen nabij de telpost
	7	Visarend	1 Visarend ter plaatse op het Beuven
		Wespendief	6 stuks vlogen nabij de telpost
		Rode Wouw	1 Rode Wouw vloog nabij de telpost
		Boomvalk	2 stuks vlogen nabij de telpost
	11	Slangenarend	1 exemplaar nabij de telpost
	13	Zwarte Ooievaar	1 Zwarte Ooievaar ter plaatse op het Beuven
	27	Reuzenster	3 stuks ter plaatse op het Beuven
juni	10	Zwarte Ooievaar	2 stuks ter plaatse op het Beuven
		Wespendief	3 stuks vlogen nabij de telpost
	22	Blauwe Kiekendief	1 exemplaar vloog bij de weijtjes
	23	Slangenarend	1 Slangenarend verbleef tot minimaal 11 juli in de omgeving Grafven / Beuven
		Lammegier	Een gezenderde Lammegier die heeft overnacht op de Strabrechtse heide, ten zuiden van het Waschven in afgesloten gebied
	30	Zwarte Wouw	Deze vloog in het schapenraster
juli	6	Zwarte Ooievaar	Deze foerageerde op de hei in deel Zuidwest
	22	Regenwulp	1 exemplaar vloog over het Beuven
		Wespendief	2 stuks ter plaatse nabij de telpost
augustus	13	Wulp	1 exemplaar vloog nabij de telpost
		Zwarte Ooievaar	2 stuks ter plaatse op het Beuven
		Slangenarend	1 exemplaar ter plaatse nabij het Beuven
September	2	Lepelaar	17 stuks ter plaatse op het Beuven
		Duinpieper	1 exemplaar nabij de telpost
	5	Visarend	1 exemplaar ter plaatse nabij het Beuven
		Duinpieper	4 stuks nabij de telpost
		Smelleken	1 exemplaar vloog nabij de telpost
		Appelvink	1 exemplaar vloog nabij de telpost
	6	Morinelplevier	1 exemplaar vloog nabij de telpost
		Visarend	1 exemplaar ter plaatse nabij het Beuven
	7	Zwarte Ooievaar	2 stuks ter plaatse op het Beuven

¹¹ Deze simultaantellingen worden sinds enkele jaren aan het begin en het einde van de winter gehouden. Hierbij starten op 6 verschillende plaatsen aan de rand van de hei groepjes vogelaars om de Klapeksters op te sporen. Om dubbelstellingen te voorkomen worden er allerlei gegevens genoteerd en soms zelfs direct contact met andere groepen opgenomen.

Maand	Datum	Soort	Bijzonderheden
		Wespendief	52 stuks nabij de telpost
	9	Krombekstrandloper	1 exemplaar nabij de telpost
		Wespendief	2 stuks nabij de telpost
		Ortolaan	1 exemplaar nabij de telpost
	10	Visarend	1 exemplaar nabij de telpost
	13	Reuzensterne	4 stuks nabij de telpost
	15	Wespendief	1 exemplaar nabij de telpost
		Visarend	1 exemplaar bij het Beuven
		Duinpieper	1 exemplaar nabij de telpost
	16	Roodpootvalk	1 exemplaar nabij de telpost
		Duinpieper	1 exemplaar nabij de telpost
	20	Zilverplevier	1 exemplaar nabij de telpost
		Bonte Strandloper	14 stuks nabij de telpost
	24	Steppekiekendief	1 exemplaar nabij de telpost. Mogelijk is deze vogel langer in het gebied gebleven omdat deze tot 10 oktober meerdere malen werd gezien.
		Smelleken	2 stuks nabij de telpost
	25	Appelvink	1 exemplaar nabij de telpost
	27	Smelleken	1 exemplaar nabij de telpost
		Appelvink	1 exemplaar nabij de telpost
	30	Zilverplevier	1 exemplaar nabij de telpost
		Rode Wouw	1 exemplaar nabij de telpost
		Sijs	203 stuks vlogen nabij de telpost

Met dank aan alle waarnemers.

4.2 Bijlage 2: Bijzondere broedvogels van het Beuven

Rondom het Beuven wordt niet meer intensief geïnventariseerd. Enkel de volgende soorten over de jaren 2015 t/m 2023 zijn geteld¹².

Soort	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Aalscholver	0		0	0	15 nesten	24 nesten	32 nesten	23 nesten	23 nesten
Appelvink	1		0	0	0	0	0	0	1
Bergeend	0		0	0	2	0	0	0	0
Braamsluiper	0		0	0	1	0	0	0	1
Draaihals	1		1	1					
Fluiter	5		0	0	0	0	3	0	1
Geoorde Fuut	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Grauwe Klauwier	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Grote Canadese Gans	1	1	1	1	4	2	2	1	2
Kleine Plevier	0	1	1	3	4	2	2	2	1
Kwartel	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Lepelaar	0		0	0	0	10 nesten	13 nesten	6 nesten	0
Nachtzwaluw	15	NGT ¹³	NGT	NGT	NGT	NGT	7	11	8
Paapje	0		1	0	0	0	0	0	0
Pijlstaart	0		0	0	1	0	0	0	0
Raaf	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Rietzanger	1	1	1	0	0	1	0	0	0
Roerdomp	1	1	1	1	0	1	2	5	4
Spotvogel	1		0	1	1	0	0	0	0
Sprinkhaanzanger	4	3	1	2	3	2	2	4	2
Vuurgoudhaan	3		0	0	1	0	0	1	0
Watersnip	0		0	1	0	1	0	0	0
Woudaap	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Zomertaling	1		0	0	1	0	0	0	0

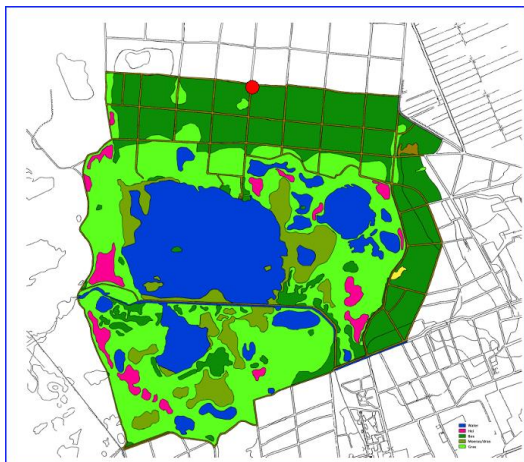
Ook in 2023 slechts 1 territorium Roerdomp. Deze soort blijft het helaas dus zeer slecht doen bij het Beuven! Zoals inmiddels te verwachten ook geen Woudaap. Verder dit jaar geen territorium Kleine Plevier meer. Wel Voor het eerst sinds lange tijd 4 territoria Sprinkhaanzanger en ook heel leuk 3 zangposten Vuurgoudhaan en 5 zingende Fluiters (in het direct aangrenzende gebied zijn ook nog enkele territoria Fluiter vastgesteld). Nieuw in 2023 is een territorium Raaf, waarbij minimaal 3 weken twee vogels aanwezig zijn geweest. Van een broedgeval leek overigens geen sprake. Ook erg bijzonder voor de derde keer sinds 2020 een territorium Draaihals, wel telkens op een andere locatie. Hierbij is deze keer ook een bezoek aan een mogelijke nestplaats waargenomen en zijn twee vogels samen vastgesteld. Een paartje Grauwe Klauwieren was ook weer aanwezig op dezelfde plek als vorig jaar. Ook leuk zijn de territoria Zomertaling en Kwartel. Voor het eerst in jaren weer een rondje Nachtzwaluwen gedaan en dat leverde meteen een record van 15 territoria op!

¹² Met dank aan Roel van de Heuvel

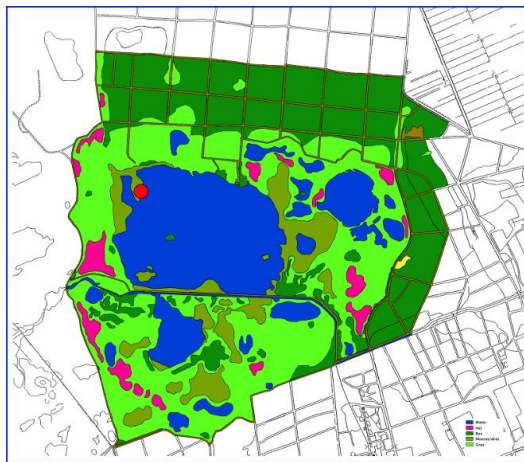
¹³ Niet geteld

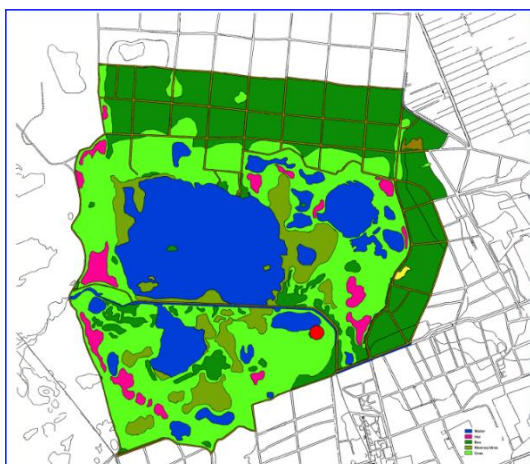
Appelvink, 1 territorium

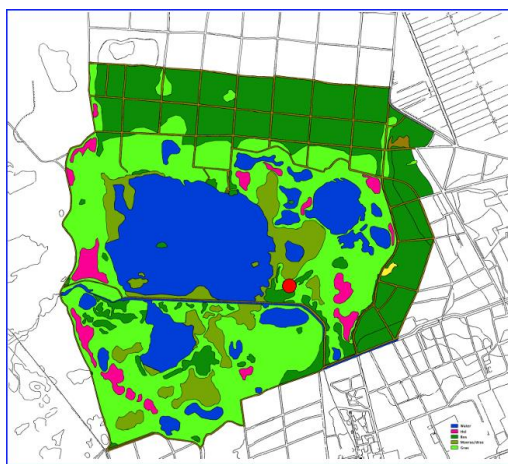
Grote Canadese Gans, 1 territorium

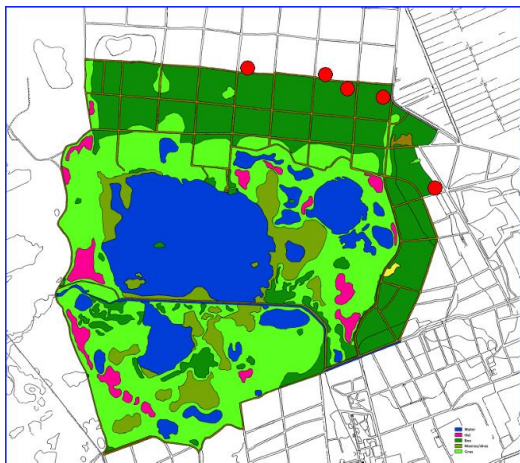
Draaihals, 1 territorium

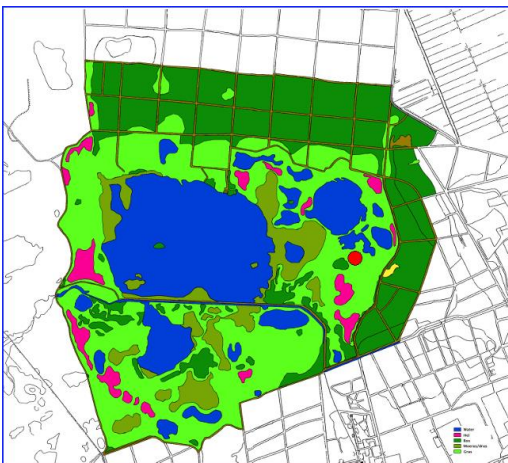
Grauwe Klauwier, 1 territorium

Fluiter, 5 territoria

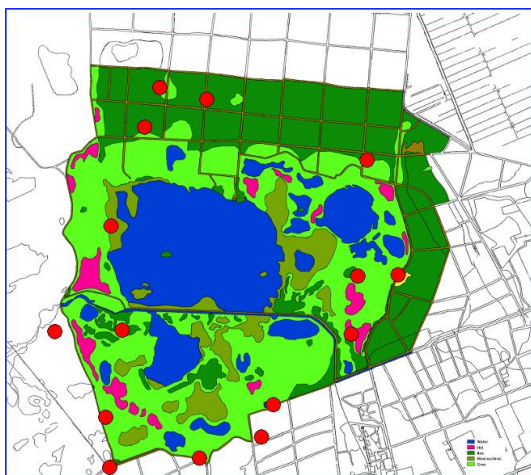

Kwartel, 1 territorium

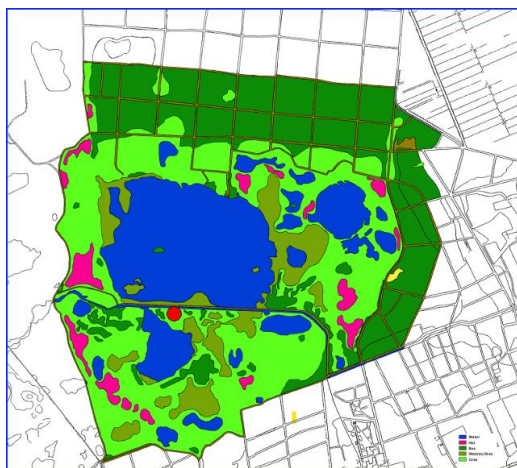

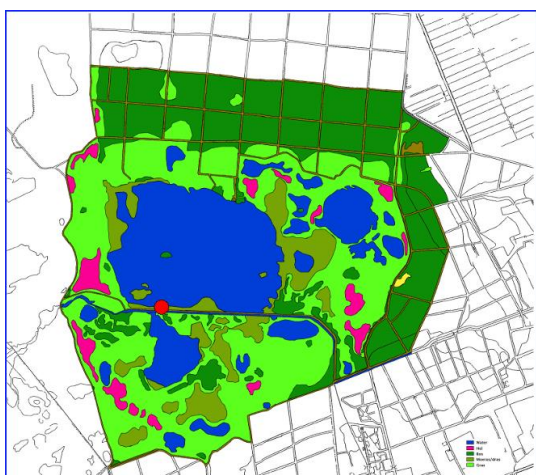
Nachtzwaluw, 15 territoria

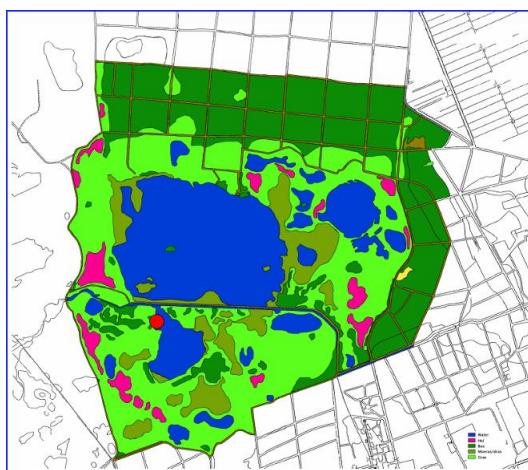
Raaf, 1 territorium

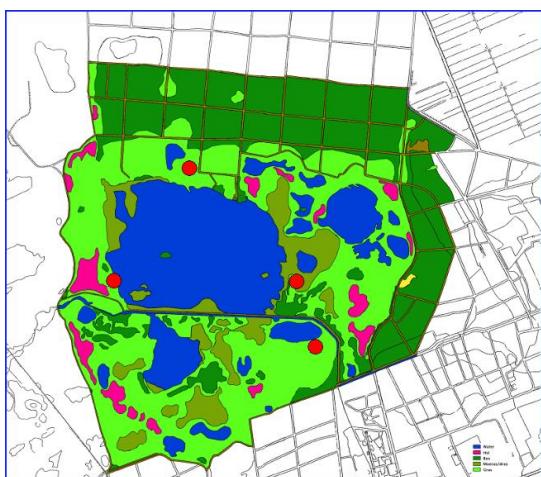
Rietzanger, 1 territorium

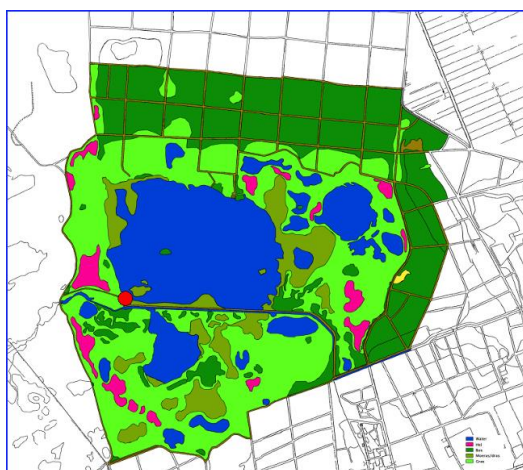
Roerdomp 1, territorium

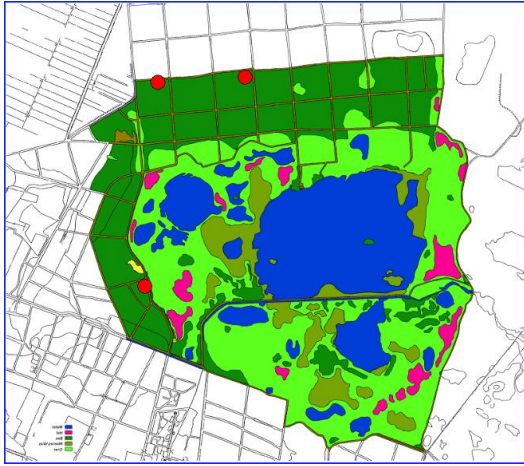
Sprinkhaanzanger, 4 territoria

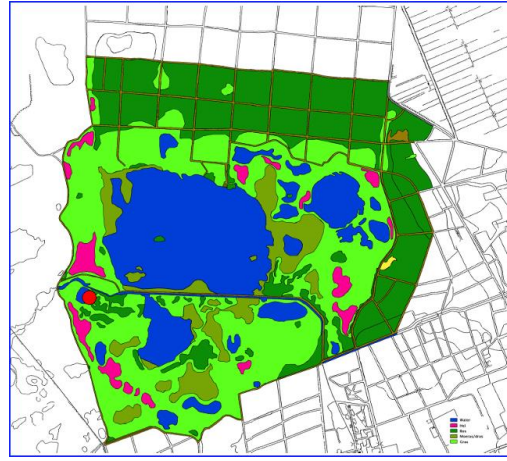
Spotvogel, 1 territorium

Vuurgoudhaan, 3 territoria

Zomertaling, 1 territorium

5 Literatuur

<i>Auteur</i>	<i>jaar</i>	<i>Naam</i>
Werkgroep voor natuurbehoud en milieubeheer Stadsgewest Eindhoven	1972	<i>Paarsboek Strabrechtse Heide / E9</i>
Smits, Jap, et. al	1996	<i>Het Land van Peel en Maas, Natuurgebieden in Zuidoost Nederland. Staatsbosbeheer Roermond</i>
Sovon	2018	<i>Vogelatlas van Nederland</i>
Nils van Duivendijk	2022	<i>Handboek Europese Vogels (deel 1 en 2)</i>
Sovon Jan-Willem Vergeer, et. al	2016	<i>Basishandleiding BMP en Kolonievogels</i> , Sovon, Nijmegen
Geert Engels, i.o.v. Staatsbosbeheer	2001 t/m 2022	<i>Strabrechtse (en Lieropse) Heide broedvogelkartering 2001 t/m en 2022</i>
Microsoft	2012	<i>Satellietfoto's</i>
TopoGPS-app	2020	<i>Kaartmateriaal</i>
Sovon		<i>Soortenkaartjes. Deze komen uit het Avimap-systeem. Beschrijvingen bij de soorten.</i>
KNMI		<i>Weergegevens KNMI</i>
<i>Foto voorzijde</i>		<i>Geert Engels</i>

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbenden noch mag het zonder schriftelijke toestemming worden gebruikt voor commerciële toepassingen en/of voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

De auteur besteedt de grootst mogelijke aandacht aan de juistheid van informatie in dit rapport. Fouten zijn echter niet volledig uit te sluiten. U kunt daarom geen rechten ontlennen aan deze teksten.